

Suomen kuuden suurimman kaupungin avoin varhaiskasvatustoiminta

Avointa varhaiskasvatustoimintaa selvittänyt
työryhmä ja lasten päivähoidon Kuusikko-
työryhmä
5.10.2007
Toim. Anne Peltonen

Kuusikko-työryhmän julkaisusarja
Teksti: Anne Peltonen
Kansi: Kati Rosenberg

ISSN 1457-5078

Edita Oy Ab 2007
Helsinki

Tekijä(t) Kuusikko-työryhmän avoimen varhaiskasvatustoiminnan sekä lasten päivähoidon asiantuntijatyöryhmät, kirjoittanut Anne Peltonen		
Nimike Kuuden suurimman kaupungin avoin varhaiskasvatustoiminta		
Julkaisija (virasto tai laitos) Helsingin sosiaalivirasto, Espoon sosiaali- ja terveystoimi, Vantaan sosiaali- ja terveystoimi, Turun sosiaalikeskus ja terveysvirasto, Tampereen hyvinvointipalvelut, Oulun sosiaali- ja terveystoimi	Julkaisuaika 10 -2007	Sivumäärä, liitteet 24 sivua + liitteet
Sarja nimike Kuusikko-työryhmän julkaisusarja		Osanumero 3A /2007
ISSN-numero 1457-5078	Kieli Suomi	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Raportissa kuvataan Helsingin, Espoon, Vantaan, Turun, Tampereen ja Oulun nykyiset kunnalliset avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelut. Palvelujen sisältöjä ei ole toistaiseksi määritelty tarkemmin julkisesti. Osana raporttia määriteltiin ne avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelut, joita on tarjolla Kuusikkokunnissa.</p> <p>Tämä selvitys kohdentui ensisijaisesti Helsingissä sosiaaliviraston lapsiperheiden palveluiden ja päivähoidon vastuualueen ja muissa Kuusikko-kunnissa päivähoidon järjestämään avoimeen varhaiskasvatustoimintaan.</p> <p>Avointa päiväkotitoimintaa, kerhotoimintaa, asukas-/leikkipuistotoimintaa ja puistotätitoimintaa järjestettiin vuonna 2006 melko yhtenäisin toimintaperiaattein. Avointa päiväkotitoimintaa järjestettiin Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Oulussa. Kerhotoimintaa järjestettiin kunnallisena muissa kunnissa paitsi Turussa. Asukas-/leikkipuistotoimintaa oli Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla. Puistotätitoimintaa järjestettiin kunnallisena vain Turussa, muissa ko. toimintaa järjestävissä kunnissa se oli yksityisten palveluntuottajien järjestämää. Päivähoidon vastuualueella olevia toimintakeskuksia on Tampereella ja Oulussa.</p> <p>Avoimeen varhaiskasvatustoimintaan sisältyen järjestetään lisäksi muun muassa ryhmämuotoista toimintaa perheille sekä toimintakeskustyyppistä toimintaa. Ryhmämuotoista toimintaa perheille toteutetaan yleensä moniammatillisesti siten, että varhaiskasvatus on osa toimintaa.</p> <p>Avoimen varhaiskasvatustoiminnan henkilöstöltä edellytettiin yleisimmin lain sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimusten mukaista kelpoisuutta (272/2005, 6 §, 7 § tai 8 §). Puistotätitoiminnassa henkilöstöllä ei ollut kelpoisuusvaatimusta.</p> <p>Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kokonaiskustannukset olivat vuonna 2006 yhteensä 17,3 miljoonaa euroa. Helsingissä ja Espoossa toiminta on kattavampaa ja siihen käytettiin enemmän resursseja kuin muissa Kuusikko-kunnissa.</p> <p>Avoin varhaiskasvatustoiminta on kunnille harkinnanvaraista toimintaa. Toiminnan ylläpitäminen ja laajentaminen kuntien lakisääteisten toimintojen järjestämisvelvoitteen paineessa ja vaihtelevassa taloudellisessa tilanteessa edellyttää, että palvelut ymmärretään osaksi asukkaiden tukiverkkoa, jotka osaltaan vähentävät muun muassa kokopäiväisen päivähoidon, lastensuojelun ja muiden "raskaamien" palvelujen tarvetta.</p>		
Asiasanat Avoin varhaiskasvatustoiminta, leikki- ja muu toiminta; palvelut, kustannukset, kuntavertailu		
Tiedustelut Työryhmän jäsenet, liite 3	Jakelu www.kuusikkokunnat.fi	
Myynti		

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Taustaa selvitykselle	5
3	Kunnallinen avoin varhaiskasvatustoiminta	6
3.1	Avoin päiväkotitoiminta	6
3.1.1	Kuntien toiminnan erityispiirteitä	7
3.2	Kerhotoiminta	8
3.2.1	Kuntien toiminnan erityispiirteitä	9
3.3	Asukas- / leikkipuistot	10
3.3.1	Kuntien toiminnan erityispiirteitä	11
3.4	Puistotätitoiminta	13
3.5	Toimintakeskukset	13
3.6	Moniammatillinen toiminta perheille	14
4	Henkilöstö	15
4.1	Henkilöstö työajan mukaan	15
4.2	Toiminnan johtaminen	16
5	Kustannukset	17
6	Muiden tahojen avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelut lapsiperheille	20
6.1	Kerhotoiminta	20
6.2	Puistotätitoiminta	20
6.3	Muu toiminta	20
7	Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittäminen	21
8	Yhteenveto	22
9	Johtopäätökset	23
	Liitteet	25

1 Johdanto

Suomen kuusi suurinta kaupunkia, Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja Oulu, ovat vertailleet usean vuoden ajan lasten päivähoiton palveluja ja kustannuksia. Päivähoitolain mukainen leikki- ja muu toiminta ei ole ollut mukana vertailussa aiempina vuosina.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan sekä hallitusohjelman linjausten mukaisesti perheille tarjottavia palveluja tulee kehittää monimuotoisemmiksi lisäämällä edelleen kerhotoimintaa, osapäivähoitoa ja avointa toimintaa, joihin päivähoitolain mukainen leikki- ja muu toiminta rinnastetaan tai sisältyy. Nämä palvelut ovat ns. harkinnanvaraisia ja niiden kehittäminen jäi osittain taka-alalle 1990-luvulla, kun kunnissa varmistettiin subjektiivisen päivähoito-oikeuden toteutuminen.

Leikki- ja muun toiminnan, josta käytetään nykyisin yleisesti käsitettä avoin varhaiskasvatustoiminta, kehittäminen on yksi Kuusikko-kuntien päivähoiton ja sosiaalipalvelujen kehittämiskohteista.

Tämä raportti on laadittu osana toiminnan kehittämistä. Raportissa kuvataan nykyisten avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelujen sisältöä, käyttöä ja kustannuksia. Toiminta- ja kustannustiedot ovat vuodelta 2006. Palvelujen sisällön kuvauksessa on mainintoja myös vuoden 2007 toiminnasta ja tavoitteista.

Suomen kuuden suurimman kaupungin avoimen varhaiskasvatustoiminnan selvityksen on valmistellut kuntien avoimen varhaiskasvatustoiminnan asiantuntijoista koottu työryhmä, jonka puheenjohtajana toimi Tuulikki Pyykkö Oulusta ja sihteerinä Anne Peltonen. Työryhmän yhteystiedot ovat liitteessä 4. Raportin sisällöstä vastaa päivähoiton Kuusikko-työryhmä, joka on ohjannut avoimen varhaiskasvatustoiminnan työryhmän työskentelyä ja käsitellyt raportin ennen sen julkaisemista.

2 Taustaa selvitykselle

Avoin varhaiskasvatustoiminta käsitteenä on otettu laajemmin käyttöön 2000-luvulla. Ensimmäisiä julkisia asiakirjoja, jossa avoin varhaiskasvatustoiminta käsitteenä esiintyy on Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Siinä todetaan varhaiskasvatuspalveluista seuraavaa: "Varhaiskasvatuspalvelut ovat se keskeinen toimintakokonaisuus, joka muodostuu kunnan tai yksityisen järjestämistä päivähoidosta ja esiopetuksesta sekä muusta varhaiskasvatustoiminnasta. Muuta varhaiskasvatustoimintaa on esimerkiksi seurakuntien ja järjestöjen kerhotoiminta tai kuntien lapsille ja lapsiperheille järjestämä avoin varhaiskasvatustoiminta eri muotoineen. Nämä varhaiskasvatuspalvelut ja muu lasten ja perheiden palvelu- ja tukijärjestelmä toimivat kokonaisuutena lasten varhaiskasvatuksen ja samalla myös vanhemmuuden tukena." ¹ Kuusikko-kunnissa avoin varhaiskasvatustoiminta on käsitteenä vähitellen korvaamassa päivähoitolain mukaisen leikkitoiminnan ja muun päivähoitotoiminnan (Laki lasten päivähoidosta 36/1973, 1 §).

Avointa varhaiskasvatustoimintaa ja sen sisältöjä ei ole toistaiseksi määritelty tarkemmin julkisesti. Lisäksi avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelut vaihtelevat kunnissa merkittävästi muun muassa sen vuoksi, että myöskään leikkitoimintaa ja muuta päivähoitotoimintaa ja niiden sisältöä ei ole määritelty tarkemmin. Päivähoitolaissa mainitaan ainoastaan, että leikkitoimintaa ja muuta päivähoitotoimintaa voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa (1 §, 4. mom.).

Kuusikko-kuntien päivähoiton palvelujen ja kustannusten vertailusta leikki- ja muu toiminta jätettiin vertailutyön alkaessa vuonna 1994 pois muun muassa sen vuoksi, että toiminnan sisällöt ja laajuus

¹ Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9, s.10

vaihtelivat siinä määrin, että yhtenäistä vertailtavaa toimintaa oli vaikea yksilöidä. Lisäksi ko. toiminnan mukaan ottaminen olisi heikentänyt päivähoiton palvelujen kokonaisuuden vertailua muun muassa sen vuoksi, että osassa kunnista päivähoito järjesti leikki- ja muuta toimintaa myös muille kuin päivähoitoikäisille lapsille, lähinnä koululaisille.

Kuntia kannustetaan kehittämään päivähoitoikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen suunnattuja palveluja monimuotoisemmiksi. Viime vuosina hyvin kokopäiväpainotteiseksi muotoutuneille pienten lasten päivähoito- ja varhaiskasvatustaluuille halutaan muita vaihtoehtoja, joista perheet voivat valita kuhunkin elämäntilanteeseensa sopivimman vaihtoehdon.

Avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa on tarjolla erilaisia päivähoiton ja varhaiskasvatuksen vaihtoehtoja, joita kukin kunta on kehittänyt eri lakien perusteella omista lähtökohdistaan käsin useiden vuosikymmenien kuluessa. Lähtökohdina toiminnan kehittämiseksi on ollut muun muassa ohjatun viriketoiminnan tarjoaminen kotona hoidettaville lapsille ja heidän vanhemmilleen, asukkaiden, erityisesti lapsiperheiden, sosiaalinen ja muu tukeminen ja koululaisten iltapäivätoiminnan järjestäminen. Toiminnan kehittämistä ovat viime vuosina ohjanneet päivähoitolain lisäksi ainakin sosiaalihuoltolaki, lastensuojelulaki ja perusopetuslaki koululaisten iltapäivätoiminnan osalta.

Tämän raportin tavoitteena on kuvata Kuusikko-kuntien nykyiset avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelut. Eri toiminnoista pyritään löytämään yhtenäisyyksiä sekä tuodaan esiin myös kuntien erilaisia käytäntöjä yksittäisen palvelun järjestämisessä. Kuntien välistä vertailua voidaan tehdä lähinnä avoimen varhaiskasvatustoiminnan laajuudesta ja kunnan toiminnalle kohdentamista voimavaroista.

3 Kunnallinen avoin varhaiskasvatustoiminta

Tässä yhteydessä tarkastellaan pääosin Helsingin sosiaaliviraston lapsiperheiden palvelujen ja päivähoiton vastuualueen järjestämiä sekä muiden Kuusikko-kuntien päivähoitopalvelujen järjestämiä avoimen varhaiskasvatustoiminnan palveluja. Helsingissä suurin osa avoimen varhaiskasvatustoiminnan palveluista on hallinnollisesti sosiaaliviraston lapsiperheiden palvelujen vastuualueella, muissa Kuusikko-kunnissa ne ovat sijoittuneet pääosin päivähoiton hallinnoinnista vastaavaan yksikköön.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan palveluista käsitellään tarkemmin avointa päiväkotitoimintaa, kerhotoimintaa, asukas-/leikkipuistotoimintaa, puistotätiä toimintaa ja muuta kunnallista avoimeen varhaiskasvatustoimintaan rinnastettavaa toimintaa. Näistä toiminnoista koottiin mahdollisuuksien mukaan asiakas- ja henkilötietoja vuodelta 2006. Toimintatiedot ovat osittain suuntaa antavia muun muassa sen vuoksi, että tilastointikäytännöt eivät ole kaikilta osin yhtenäisiä. Lisäksi koottiin avoimen varhaiskasvatustoiminnan kokonaiskustannukset vuodelta 2006.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan asiakkaina ovat alle kouluikäiset lapset ja heidän vanhempansa sekä osassa kunnista myös kouluikäiset lapset.

3.1 Avoin päiväkotitoiminta

Avointa päiväkotitoimintaa oli vuonna 2006 Helsingissä (1 toimipaikka), Espoossa (11 toimipaikkaa), Vantaalla (9 toimipaikkaa) ja Oulussa (7 toimipaikkaa). Alle kouluikäiset lapset osallistuvat avoimeen päiväkotitoimintaan yhdessä vanhempansa tai muun hoitajan kanssa. Avoimessa päiväkodissa on sekä ohjattua että vapaamuotoista toimintaa. Ohjattua toimintaa järjestetään siten, että vanhempi tai muu hoitaja osallistuu toimintaan yhdessä lapsen kanssa. Espoossa, Vantaalla ja Oulussa avointen päiväkotien tiloissa on myös lapsille suunnattua kerhotoimintaa.

Avoimet päiväkodit toimivat joko omissa erillisissä tai päiväkodin kanssa samoissa tiloissa. Vantaalla yksi avoin päiväkotitoiminta on lasten- ja äitiysneuvolan kanssa samoissa tiloissa.

Avointen päiväkotien toiminta-ajat vaihtelevat; osa on auki päivittäin ja osa muutamana päivänä viikossa. Myös päivittäinen toiminta-aika vaihtelee.

Avointen päiväkotien henkilöstömäärää, tehtävännimikkeitä ja henkilöstön kelpoisuutta käsitellään tarkemmin kuntakohtaisissa kuvauksissa sekä liitteessä 3B.

Avoimen päiväkotitoiminnan toimipaikat sekä kävijät keskimäärin päivässä vuonna 2006			
	toimipaikkoja	kävijät keskimäärin päivässä	joista lapset keskimäärin päivässä
Helsinki	1	28	16
Espoo	11	327	188
Vantaa	9	391	235
Turku	0		
Tampere	0		
Oulu	7	..	62

Taulukko 1. Avoin päiväkotitoiminta

Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla avoin päiväkotitoiminta on maksutonta ja siihen ei tarvitse ilmoittautua ennakoon. Oulussa avoimeen päiväkotitoimintaan ilmoitetaan ja siitä perittiin vuonna 2006 perheeltä kolmannen käyntikerran jälkeen 35,60 euron lukukausimaksu. Lukukausimaksu on sama myös vuonna 2007.

Vuonna 2006 avoimessa päiväkodissa oli Helsingissä keskimäärin 27 kävijää päivää kohden. Kävijöistä 16 oli lapsia. Kävijöitä päivässä oli toimipaikkaa kohden Espoossa keskimäärin 30 ja Vantaalla keskimäärin 43. Kävijöistä oli lapsia Espoossa keskimäärin 17 ja Vantaalla keskimäärin 26. Oulussa tilastoidaan vain toimintaan osallistuvien lasten määrä. Vuonna 2006 avoimessa päiväkotitoiminnassa oli toimipaikkaa kohden keskimäärin 9 lasta päivässä.

3.1.1 Kuntien toiminnan erityispiirteitä

Helsingissä avoin päiväkotitoiminta oli vuonna 2006 päivähoitopalvelujen vastuualueella. Sen toiminta siirtyi vuoden 2007 alusta päivähoitolaisten palvelujen vastuualueelle leikkipuiston avoimeksi toimintaryhmäksi. Ryhmä toimii kolmena päivänä viikossa 3,5–5 tuntia päivässä. Toimintaan osallistuvat lapset ovat pääsääntöisesti alle 4-vuotiaita. Ryhmässä työskentelee yksi lastenhoitaja.

Espoossa avoimen päiväkotitoiminnan ensisijainen kohderyhmä on alle 3-vuotiaat lapset sisarusineen vanhempiensa/ huoltajiensa kanssa. Myös vanhemmat lapset vanhempien kanssa voivat osallistua toimintaan. Osassa avoimista päiväkodeista (vuonna 2006 kahdessa) järjestetään tilapäistä päivähoitoa. Lapsi voi olla tilapäisessä päivähoitossa enintään 10 päivänä kuukaudessa osai- tai kokopäiväisesti. Avoimet päiväkodit toimivat päivittäin klo 9–16 elokuusta juhannukseen. Avoimessa päiväkodissa toimii vähintään kaksi kasvatustyöntekijää. Työntekijät ovat yleensä lastentarhanopettajan tai lastenhoitajan nimikkeellä. Lisäksi avoimessa päiväkotitoiminnassa oli vuoden 2006 lopussa 2 laitosapulaista ja yksi ryhmäperhepäivähoitaja tilapäisen päivähoitotoiminnan tehtävissä.

Avoimet päiväkodit toimivat perhevalmennuksen pitopaikkoina ja niiden henkilökunta osallistuu ensisynnyttäjien perhevalmennukseen. Tavoitteena on saada valmennukseen osallistujat avointen päiväkotien vertaisryhmätoiminnan piiriin, joka on vapaaehtoista ja maksutonta.

Vantaalla pienet lapset voivat osallistua avoimeen päiväkotitoimintaan oman huoltajan tai hoitajan seurassa. Myös Vantaalla osassa avoimista päiväkodeista järjestetään tilapäistä päivähoitoa. Lapsia otetaan tilapäiseen hoitoon yleensä yhtenä päivänä viikossa ennakkoilmoittautumisen perusteella enintään kolmeksi tunniksi kerrallaan. Avointen päiväkotien toiminta-aika vaihtelee siten, että osa päiväkodeista on auki päivittäin klo 8–6 välisenä aikana ja osa muutamana päivänä viikossa yleensä aamupäivisin. Kesäkuusta elokuun alkuun suurimmassa osassa avoimista päiväkodeista ei

ole toimintaa. Avoimessa päiväkodissa on vähintään kaksi kasvatustyöntekijää lastentarhanopettajan, lastenhoitajan tai toiminnanohjaajan nimikkeellä.

Oulun avoimet päiväkodit tarjoavat ohjattua toimintaa lapsille, jotka eivät ole kunnallisessa päivähoidossa. Avoimessa päiväkodissa on mahdollisuus vanhempien vertaistukeen sekä tilaisuus keskusteluun ammattikasvattajien kanssa. Avoimeen päiväkotiin ilmoittaudutaan ennakkoon ja mukaan toimintaan pääsee ilmoittautumisjärjestyksessä. Avoimet päiväkodit toimivat 1.9.–30.5. päivittäin klo 8–16 ja niissä on vähintään kaksi kasvatustyöntekijää.

3.2 Kerhotoiminta

Tässä kappaleessa käsitellään alle kouluikäisille lapsille tarkoitettua kerhotoimintaa, jota päivähoidopalvelut järjestää Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Tampereella ja Oulussa. Helsingissä kerhotoimintaa järjestetään lapsille myös leikkipuistoissa lapsiperheiden palvelujen vastuualueella.

Kerhotoiminnan tavoitteena on tarjota säännöllistä ryhmämuotoista varhaiskasvatusta ensisijaisesti kotona oleville lapsille. Kerhojen määrä ja toiminta-aika sekä lasten määrä kerhoa kohden suunnitellaan kerhotoiminnan kysynnän sekä käytävissä olevien resurssien perusteella toimintavuositain. Kerhotoimintaan haetaan ja lapselle myönnetään kerhopaikka yleensä toimintavuodeksi kerrallaan. Lapsi voi olla yhdessä päivähoidon/lapsiperheiden palvelujen kerhossa muissa kunnissa paitsi Tampereella. Tampereen käytäntö kerhotoimintaan osallistumisessa kuvataan seuraavassa kappaleessa. Kerhotoimintaan osallistuvasta lapsesta perheellä on mahdollisuus saada samanaikaisesti lasten kotihoidon tukea tai yksityisen hoidon tukea kotiin palkatulle hoitajalle. Kerhot toimivat päiväkodin, avoimen päiväkodin tai asukas-/leikkipuiston tiloissa tai kerhotoiminnalle varatuissa omissa tiloissa.

Yksittäinen kerho toimii enintään yleensä neljänä päivänä viikossa ja enintään kolme tuntia päivässä. Kerhoissa ei tarjota ateriaa, mutta toiminta-aikana voidaan syödä lapsen kotoa tuoma välipala. Kerhojen työntekijät ovat lastentarhanopettajan, lastenhoitajan tai ohjaajan nimikkeellä.

Helsingin, Espoon, Vantaan, Tampereen ja Oulun kunnalliseen kerhotoimintaan osallistui vuoden 2006 lopussa yhteensä 1 581 lasta, mikä oli 1,8 % näiden kuntien päivähoitoikäisten ikäluokasta.

Päivähoitopalvelujen ¹⁾ järjestämien kerhojen määrä sekä kerhotoimintaan osallistuneiden lasten määrä vuoden 2006 joulukuussa			
	kerhojen määrä	lapsia kerhoissa yhteensä	osuus päivähoitoikäisistä lapsista
Helsinki	30	414	1,3 %
Espoo	19	337	1,7 %
Vantaa	25	254	1,7 %
Turku	0		
Tampere	25	338	2,9 %
Oulu	12	238	2,5 %
Kuusikko	111	1 581	1,8 %

1) Helsingissä lapsiperheiden palvelujen ja päivähoidon järjestämien

Taulukko 2. Kerhotoiminta

Kerhotoiminta on kaikissa kunnissa maksullista. Kerhomaksun perusteet ja suuruus olivat vuonna 2006 seuraavat:

Kerhotoiminnan maksuperusteet		Maksu vähintään/kk	Maksu enintään/kk
Helsinki	Lapsen kerhoon osallistumista sovitun tuntimäärän mukaisesti 1,15 euroa/tunti kiinteänä kuukausimaksuna, kuitenkin alle 60 tuntia	13,80 €	67,85 €
Espoo	Tulosidonnainen ja enimmillään 35% korkeimmasta päivähoitomaksusta. Yksi viikoittainen kuukausimaksusta vähennettävä ei kerhopäivä vähentää maksua 4%.	0,00 €	58,80 €
Vantaa	Lapsen kerhoon osallistumista sovitun tuntimäärän mukaisesti 1,00 euroa/tunti kiinteänä kuukausimaksuna.	16,00 €	48,00 €
Turku			
Tampere	Varattujen kerhopäivien mukaisesti 3 €/krt. Ranskankielinen leikkikoulu 60 €/kk sisältäen välipalan.	12,00 €	60,00 €
Oulu	1-2 kertaa viikossa, maksu 17,80 € / kk / lapsi 3-4 kertaa viikossa, maksu 35,60 € / kk / lapsi	17,80 €	35,60 €

Taulukko 3. Kerhotoiminnan asiakasmaksut

Maksuihin tai niiden perusteisiin ei ole tehty muutoksia vuonna 2007. Kerhomaksu voidaan jättää perheen kirjallisen hakemuksen perusteella perimättä sosiaalisista tai muista syistä johtuen.

3.2.1 Kuntien toiminnan erityispiirteitä

Helsingissä kerhot on suunnattu ensisijaisesti 3 vuotta täyttäneille kotihoidossa oleville lapsille. Ne toimivat pääasiassa aamupäivisin 2 - 4 päivänä viikossa ja alle 60 tuntia kuukaudessa päiväkotien ja leikkipuistojen tiloissa. Päivähoidon kerhoissa työskentelee lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia ja leikkipuistojen kerhoissa ohjaajia. Lapset otetaan kerhoihin hakemisjärjestyksessä yhden toimintavuoden ajaksi (= koulujen lukuvuosi) kerrallaan.

Helsingissä oli joulukuussa 2006 sosiaalitoimen järjestämänä yhteensä 30 kerhoa, niistä 11 oli päivähoiton vastuualueella päiväkodeissa ja 19 lapsenperheiden palvelujen vastuualueella leikkipuistoissa. Kerhotoimintaan osallistui vuoden 2006 lopussa 414 lasta, mikä oli 1,3 % päivähoitoikäisten (10 kk - 6v) lasten ikäluokasta.

Espoossa kerhotoimintaa tarjotaan pääsääntöisesti kaksi vuotta täyttäneille kotona oleville lapsille. Kerhojen toiminta-aika on kolme tuntia päivässä 1–4 päivänä viikossa. Kerhotoimintaa järjestetään päiväkotien, avointen päiväkotien ja asukaspuistojen tiloissa ja erillisissä kerhotiloissa. Kerhoryhmi- en ohjaajina työskentelee lastenhoitajia. Lapset otetaan kerhoihin hakemisjärjestyksessä yhden toimintavuoden ajaksi (= koulujen lukuvuosi) kerrallaan.

Espoossa oli joulukuussa 2006 yhteensä 19 kerhoa. Kerhotoimintaan osallistui vuoden 2006 lopussa 337 lasta, mikä oli 1,7 % päivähoitoikäisten lasten ikäluokasta.

Vantaalla kerhotoimintaa tarjotaan kaksi vuotta täyttäneille kotona oleville lapsille. Kerhojen toiminta-aika on 2–3 tuntia päivässä 1–4 päivänä viikossa. Kerhotoimintaa järjestetään päiväkotien, avointen päiväkotien ja asukaspuistojen tiloissa. Osa kerhoista toimii ns. metsäkerhoina toimintaan soveltuvalla puisto- tai metsäalueella. Kerhoryhmien ohjaajina työskentelee lastenhoitajia ja lastentarhanopettajia. Lapset otetaan kerhoihin hakemisjärjestyksessä yhden toimintavuoden ajaksi (= koulujen lukuvuosi) kerrallaan.

Vantaalla oli joulukuussa 2006 yhteensä 25 kerhoa. Kerhotoimintaan osallistui vuoden 2006 lopussa 254 lasta, mikä oli 1,7 % päivähoitoikäisten lasten ikäluokasta.

Tampereella kerhot on suunnattu kotihoidossa oleville alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Kerhojen toiminta-aika on 2–3 tuntia päivässä 1–5 päivänä viikossa. Yksittäisen kerhon toiminnassa painotetaan musiikki-, kuvataide-, teatteri- tai muuta kasvatusta. Lapsen vanhemmat voivat hakea lapsensa useampaan kerhoon siten, että lapsella voi olla 1–5 kerhopäivää viikossa. Lisäksi Tampereen päivähoitossa toimi vuonna 2006 kaksi ranskankielistä leikkikoulua, joihin lapset osallistuivat viitenä päivänä viikossa kolme tuntia päivittäin. Näissä kerhoissa tarjottiin välipala. Ranskankielisten leikkikoulun lapsista osa oli kerhon lisäksi päivähoitossa.

Kerhotoiminta järjestetään päiväkotien tiloissa, erillisissä kerhotiloissa ja leikkitoimintakeskuksissa. Kerhoryhmien ohjaajana työskentelee lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia. Kerhojen toimintakausi on 9 kk (1.9.–31.5.) ja kerhot järjestetään siten, että kaikki hakijat pääsevät mukaan. Kerhoihin haetaan päivähoitohakemuksella ja lapset otetaan niihin toimintakaudeksi kerrallaan.

Tampereella oli joulukuussa 2006 yhteensä 29 kerhoa, joista neljä kerhoa oli tarkoitettu lapsille yhdessä vanhempiensa kanssa ja 23 kerhoa 2 - 5-vuotiaille lapsille. Lisäksi kaksi kerhoa toimi ranskankielisenä leikkikouluna. Lasten kerhotoimintaan osallistui vuoden 2006 lopussa 338 lasta, mikä oli 2,9 % päivähoitoikäisten lasten ikäluokasta.

Tampereella järjestettiin lisäksi kesäkerhotoimintaa 4 -10-vuotiaille lapsille kuudessa toimipaikassa vuoden 2006 kesäkuussa. Toiminta oli suunnattu lähinnä esiopetusikäisille lapsille ja pienimmille koululaisille. Kesäkerhotoimintaan osallistuneet lapset eivät ole mukana kerhotoiminnan lasten määrässä.

Oulussa kerhotoiminta on suunnattu kotihoidossa oleville 3 - 5-vuotiaille lapsille. Kerhojen toiminta-aika on kolme tuntia päivässä 1–4 päivänä viikossa. Kerhotoiminta järjestetään päiväkotien tai erillisissä kerhotoiminnan tiloissa. Lisäksi yksi kerho toimii nuorisotiloissa. Kerhojen ohjaajina työskentelee lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia. Lapset otetaan kerhoihin hakemisjärjestyksessä yhden toimintavuoden ajaksi (1.9.–31.5.) kerrallaan.

Oulussa oli joulukuussa 2006 yhteensä 19 kerhoa, joista 12 oli alle kouluikäisille lapsille ja seitsemän vanhemmille yhdessä lapsen kanssa. Lasten kerhotoimintaan osallistui vuoden 2006 lopussa 238 lasta, mikä oli 2,6 % päivähoitoikäisten ikäluokasta.

3.3 Asukas- / leikki puistot

Asukas-/leikki puistoista käytetty nimike vaihtelee. Kuusikon kunnista asukaspuistoja on Espoossa ja Vantaalla ja asukas- ja leikki puistoja Helsingissä. Edellisten lisäksi on käytössä ainakin perhepuisto -nimike. Nimikkeestä riippumatta näille toiminnoille on ominaista, että niitä järjestetään ko. toimintaa varten suunnitelluissa ja rakennetuissa tiloissa, jotka soveltuvat sekä ulkona että sisällä tapahtuvaan monimuotoiseen toimintaan. Puistojen toiminta on suunnattu ensisijaisesti alle kouluikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen tai hoitajilleen sekä koululaisille.

Koululaisten avoin iltapäivätoiminta on keskeinen osa puistojen toimintaa muun muassa Helsingissä. Koululaisten toiminta asukas-/leikki puistoissa ei ole perusopetuslain mukaista ryhmämuotoista koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa, jonka järjestämisestä, laajuudesta, maksuista, henkilöstöstä ja toiminnasta on erikseen säädetty lailla. Avoin toiminta asukas-/leikki puistoissa ei edellytä etukäteisilmoittautumista muutoin kuin välipalalle osallistuvien osalta. Koululaiset ovat puistoissa huoltajan vastuulla, henkilöstö huolehtii turvallisista olosuhteista puistoalueella valvontavastuun periaat-

teiden mukaisesti. Huoltaja sopii koululaisen kanssa puiston toimintaan osallistumisesta säännöllisesti päivittäin. Huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä.

Alle kouluikäisten lasten, heidän vanhempiensa tai hoitajiensa ja koululaisten lisäksi alueen asukkaat voivat osallistua toimintaan tai käyttää sopimuksen mukaan asukas-/leikkipuiston tiloja toiminta-ajan ulkopuolella.

Asukas-/leikkipuistojen toimintaan osallistuminen on maksutonta. Puistoissa voidaan järjestää myös maksullista toimintaa, esimerkiksi kerhotoimintaa sekä tarjota koululaisille mahdollisuus osallistua maksulliseen välipalaan Helsingissä ja Espoossa.

Kuusikon kunnista asukas-/leikkipuistotoimintaa on Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla. Helsingissä oli joulukuussa 2006 yhteensä 71 leikkipuistoa. Espoossa oli 13 ja Vantaalla 3 asukaspuistoa.

Kunnilla on erilaiset käytännöt koota asukas-/leikkipuistojen asiakas- ja suoritustietoja. Esimerkiksi asiakkaiden määrän koonti vaihtelee: Helsingissä leikkipuistoissa käyvien lasten ja aikuisten määrä koottiin vuonna 2006 kaksi kertaa kuukaudessa satunnaisotannalla sovittuina laskentapäivinä kuusi kertaa päivässä eri kellonaikoina. Lisäksi asiakastietojärjestelmään tilastoitiin ne koululaiset, jotka ostavat välipalan. Espoossa asukaspuiston asiakkaiden määrä kootaan kahtena tilastopäivänä kuukaudessa ja Vantaalla päivittäin. Tämän lisäksi Espoossa seurataan koululaisten osallistumista kuukausittain maksulliseen välipalaan. Erilaisesta tilastointitavasta johtuen asukas-/leikkipuistoissa kävijöiden määrää käsitellään vain kuntakohtaisissa teksteissä.

3.3.1 Kuntien toiminnan erityispiirteitä

Helsingin avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta suurin osa tapahtuu kaupungin 71 leikkipuistossa. Leikkipuistotoimintaa on ollut Helsingissä vuodesta 1915. Toiminta siirtyi sosiaaliviraston organisaatiouudistuksen yhteydessä vuonna 2005 päivähoiton vastuualueelta lapsiperheiden palvelujen vastuualueelle. Lapsiperheiden palvelujen vastuualueelle kuuluvat perhekeskukset, perheneuvolat, lasten sijaishuolto sekä perheoikeudelliset asiat. Leikkipuistot, kotipalvelu ja lastensuojelun avohuolto ovat osa perhekeskusten toimintaa.

Leikkipuistotoiminnan sijoittamisella osaksi perhekeskustoimintaa haluttiin vahvistaa sosiaalialan osaamisen, työtapojen ja yhteistyömuotojen osuutta avoimessa toimintamuodossa, joka tavoittaa laajasti asuinalueen asukkaat ja erityisesti lapsiperheet. Toiminnalle määriteltiin toiminta-ajatus, jossa leikkitoiminnan perinteen rinnalle nostettiin muun muassa varhaisen tuen toiminnan kehittäminen.

Leikkipuistojen toiminta on avointa toimintaa, johon ei tarvitse ilmoittautua. Leikkipuistojen toiminta-aika on 7–8 tuntia päivässä klo 9–17 välillä. Henkilökunnalla on valvontavastuu, joka tarkoittaa turvallisten olosuhteiden luomista puisto-alueella ja tilannekohtaista huolenpitoa kaikista lapsista. Leikkipuistojen suurin käyttäjäryhmä ympäri vuoden ovat koululaiset. Vuonna 2006 leikkipuistoissa vietti iltapäiväänsä päivittäin lähes 4 000 koululaista.

Leikkipuistoissa työskentelee sosiaaliohjaajia, vastaavia ohjaajia, ohjaajia ja leikkipuistoapulaisia. Sosiaaliohjaajan tehtävä on otettu käyttöön vuonna 2005. Tavoitteena on saada kaikkiin leikkipuistoihin sosiaaliohjaajia, joiden tehtävä on toimia asiakastyön ja varhaisen tuen työn suunnitteluvastuun lisäksi leikkipuiston henkilöstön ns. tiimivastaavana. Toistaiseksi niissä puistoissa, joissa ei ole sosiaaliohjaajaa, tiimin vetäjänä toimii vastaava ohjaaja. Leikkipuistojen hallinnollisina esimiehinä toimivat johtavat leikkipuisto-ohjaajat, joilla kullakin 5–8 puistoa suoraan alaisuudessaan.

Leikkipuistotoiminta on maksutonta. Poikkeuksena on koululaisten avoin toiminta, jossa vuonna 2006 perittiin välipalasta 30 euron kuukausimaksu. Kaikki toimintaan osallistuvat koululaiset eivät osta välipalaa, vaan tulevat puistoon omien eväiden kanssa.

Leikkipuistoissa järjestetään koululaisten toiminnan ohella monipuolista kerhotoimintaa, tapahtumia sekä asukastoimintaa. Leikkipuistoja kehitetään alueellisiksi toiminta-areenoiksi, joiden toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen alueen asukkaat voivat osallistua. Aamupäivisin puistoa ja sen ulkoilupihaa käyttävät lapsiperheet. Puistot toimivat lasten ja vanhempien kohtaamispaikkoina ja mahdollistavat näin vertaistuen muodostumisen. Leikkipuistoon tulee lapsia hoito- ja kasvatushenkilöstön kanssa myös perhepäivähoidosta ja päiväkodeista. Heille leikkipuisto tarjoaa erilaisen ulkoilumahdollisuuden vaihtoehtona perhepäiväkodin tai päiväkodin piha-alueelle.

Leikkipuistot ovat alueen lapsiperheiden kohtaamispaikka sekä toimivat ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tuen mahdollistajina. Alueen yhteistyöverkosto, muun muassa MLL, kotipalvelu ja neuvolat, osallistuu aktiivisesti leikkipuistojen toiminnan järjestämiseen. Leikkipuistot ovat osallisina tietyillä asuinalueilla sosiaalitoimen varhaisen tuen hankkeissa sekä mm. perheverkostohankkeessa, joka järjestää perhevalmennusta.

Leikkipuistojen kesätoiminnasta tehdään vuosittain sosiaalilautakunnassa erillinen päätös. Leikkipuistot ovat kesäisin avoinna yleensä 7 tuntia päivässä. Suurimmassa osassa puistoja on uima- tai kahluuallas. Helsingin leikkipuistoissa on vuodesta 1942 järjestetty maksuton kesäruokailu alle 16-vuotiaille lapsille.

Vuonna 2006 leikkipuistoissa oli päivittäin samanaikaisesti keskimäärin 2 588 lasta ja 605 aikuista kävijää.

Espoossa asukaspuistot ovat avoinna päivittäin klo 7.30–16.30 kävijöiden tarpeen mukaan. Asukaspuistojen ensisijainen kohderyhmä on alle kouluikäiset lapset vanhempineen. Lisäksi asukaspuistoissa käy iltapäivisin koululaisia. Yhteisenä toiminta-ajatuksena asukaspuistoilla on, että ne toimivat eri elämäntilanteissa olevien vanhempien ja heidän lastensa kohtaamis- ja vertaistukipaikkoina. Koululaisilla on mahdollisuus maksulliseen välipalaan, siihen ilmoitaudutaan etukäteen. Vuonna 2006 välipalan kuukausimaksu oli 36,30 €. Maksu on samansuuruinen myös vuonna 2007. Muutoin asukaspuiston toiminta on maksutonta. Kesällä koulujen loma-aikoina asukaspuistoissa tarjotaan lapsille maksuton lounas. Osassa asukaspuistoista toimii kerhoja, niiden toiminta on kuvattu kerhotoiminnan yhteydessä.

Asukaspuistojen henkilöstö koostuu pääsääntöisesti ohjaajista ja niiden esimiehinä toimivat vastaavat ohjaajat tai muut päivähoiton esimiehet. Lisäksi avustamistehtävissä oli henkilöstöä eri nimikkeillä.

Asukaspuistot toimivat perhevalmennuksen pitopaikkoina ja niiden henkilökunta osallistuu ensisynnyttäjien perhevalmennukseen. Tavoitteena on saada valmennukseen osallistujat asukaspuistojen vertaisryhmätoiminnan piiriin.

Asukaspuistoissa kävi vuoden 2006 aikana keskimäärin 2 046 asiakasta, joista 919 oli alle kouluikäisiä lapsia, 518 koululaisia ja 609 aikuisasiakkaita. Toimipaikkaa kohden oli siten päivittäin keskimäärin 186 kävijää.

Vantaalla asukaspuistojen toiminta-aika vaihtelee toimipaikoittain klo 8–17 välillä. Asukaspuistoissa järjestetään ohjattua ja vapaata toimintaa lapsille ja heidän vanhemmilleen tai hoitajilleen. Alle kouluikäiset lapset osallistuvat toimintaan oman huoltajan tai hoitajan kanssa. Aamupäivällä toiminta painottuu alle kouluikäisten lasten ja heidän vanhempiansa toimintaan.

Toiminnan tavoitteena on muodostaa alueen asukkaille kohtaamispaikkoja, joissa asukkaat ottavat vastuuta itsestään, toisistaan ja ympäristöstään. Tavoitteena on vanhemmuuden tukeminen ja sitä kautta vanhempien jaksamisen tukeminen sekä lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukeminen. Toiminnan sisältöjä muokataan asukkaiden tarpeiden mukaan. Iltapäivisin asukaspuistoon tulee myös koululaisia. Asukaspuiston henkilöstö on toiminnanohjaajan, lastentarhanopettajan tai lastenhoitajan nimikkeellä.

Asukaspuiston toiminta on maksutonta. Asukaspuiston tiloissa toimii maksullisia kerhoja, niiden toiminta on kuvattu kerhotoiminnan yhteydessä.

Asukaspuistoissa oli vuoden 2006 aikana keskimäärin 317 kävijää, joista alle kouluikäisiä lapsia oli 165, koululaisia 42 ja aikuisasiakkaita 110. Toimipaikkaa kohden oli siten päivittäin keskimäärin 106 kävijää.

3.4 Puistotätitoiminta

Kunnallista puistotätitoimintaa järjestetään Kuusikon kunnista vain Turussa. Toiminta on ulkona tapahtuvaa ohjattua ja vapaata leikkitoimintaa ja se on tarkoitettu kotona ja yksityisessä perhepäivähoidossa oleville 1,5 - 6-vuotiaille lapsille. Kunnallisessa perhepäivähoidossa olevat lapset voivat tulla puistoon hoitajan kanssa.

Toimintaa toteutetaan eri puolilla kaupunkia olevissa leikkipaikoissa. Leikkipaikka on kaupungin yleinen aidattu puistoalue. Toiminta-aika on klo 9.00–12.30. Toiminnassa on säävarausta, toimintaa ei ole yli 12 asteen pakkasella tai kovalla sateella. Puistotätitoiminnassa ei tarjoilla välipalaa eikä syödä eväitä. Jokaisessa puistossa toimii kaksi puistotätiä, joille ei ole määritelty kelpoisuusehtoja.

Syksystä 2007 lähtien kaksi leikkipuistoa ovat auki kaikkina toimintapäivinä säästä riippumatta. Saade- ja pakkaspäivinä näiden puistojen toiminta siirtyy päiväkotien tiloihin.

Puistotätitoiminnassa mukana olevien lasten perusmaksu kuukaudessa on 27 €, kuitenkin siten, että perheen sisarusten ja kaksi kertaa viikossa seurakunnan päiväkerhoa käyvien lasten maksut ovat 23 € kuukaudessa. Vuoden 2006 lopussa Turussa oli 24 puistotätitoimintaa tarjoavaa puistoa. Toimintaan osallistui 411 päivähoitoikäistä lasta, mikä oli 4,4 % päivähoitoikäisten lasten ikäluokasta.

3.5 Toimintakeskukset

Tampereella ja Oulussa on päivähoidon ylläpitämiä toimintakeskuksia, joissa toiminta rakentuu monipuolisesti varhaiskasvatuksen avoimen toiminnan eri muodoille.

Tampereella on kolme leikkitoimintakeskusta. Leikkitoimintakeskusten toiminnan sisältö ja kohdentuminen eri asiakasryhmille suunnitellaan toimintavuodeksi kerrallaan. Vuonna 2006 osa toiminnasta oli suunnattu kotona oleville lapsille ja lapsiperheille, osa päivähoidon henkilöstölle sekä päivähoidossa oleville lapsille. Toiminnan sisältö painottui musiikkiin, taidekasvatukseen, teatteri-ilmaisuun, kuvataiteeseen, nukketeatteriin ja mediakasvatukseen. Osa maksullisesta kerhotoiminnasta toteutettiin leikkitoimintakeskuksissa.

Oulussa on Alaköökien toimintakeskus, jonka tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa elämyksellistä toimintaa päivähoitoyksiköille sekä oululaisille lapsiperheille, kehittää ja tukea päivähoidon kestävä kehityksen toimintaa, järjestää yhteistyössä kaupungin eri kulttuurilaitosten ym. tahojen kanssa tu-

tustumiskäyntejä ja pajatoimintaa sekä organisoida ja valvoa kaupungin ohjattua leikkipuistotoimintaa kesäisin.

Alaköökien toimintaan voivat joissain määrin osallistua myös päivähoidon ulkopuolella olevat perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Maksuton toiminta sopii parhaiten 3 - 6-vuotiaille lapsille vanhempineen, mutta myös perheen pienimmät sisarukset voivat olla mukana.

Kesäisin Alaköökien valvonnassa on lisäksi kesäleikkipuistotoimintaa. Kesäkuussa 2006 toimintaa oli kahdeksassa kesäleikkipuistossa. Puistoissa oli leikinohjaajina alan opiskelijoita.

3.6 Moniammatillinen toiminta perheille

Kuusikko-kuntien päivähoitopalvelut sekä Helsingissä lapsiperheiden palvelut järjestää avoimeen varhaiskasvatustoimintaan integroitua tai siihen rinnastettavaa ryhmämuotoista toimintaa perheille, jossa keskeistä on vanhemmuuden tukeminen. Toiminta järjestetään yleensä yhteistyössä muiden sosiaali- ja terveystieteiden kanssa. Seuraavassa kuvataan niitä toimintoja, joissa päivähoitolla (Helsingissä lapsiperheiden palveluilla) on keskeinen järjestämismäärä.

Helsingin leikkipuistoissa järjestetään varsinaisen toimintaan sisältyen ryhmämuotoista perhekerhotoimintaa, josta vastaa joko puiston ohjaajat itsenäisesti tai yhdessä yhteistyökumppanin kanssa. Puistojen toiminnan painopiste on kuitenkin avoimen toiminnan sisällä tapahtuvissa toimintamuodoissa. Lisäksi Helsingissä käynnistyi moniammatillisena toimintana vuonna 2006 muun muassa Lapaset - perheverkostohanke, jossa perhevalmennusta järjestetään leikkipuistojen ja terveystoimien henkilöstö yhteistyönä.

Espoon avoimet päiväkodit ja asukaspuistot ovat osallisena Espoon perhekeskustoiminnassa, jolla tarkoitetaan ajattelu- ja toimintatapaa, jossa lapsiperheille suunnatut palvelut muodostavat joustavan perhepalvelujen verkoston. Perhekeskustoiminnan yhtenä tavoitteena on edistää lasten kotona hoitamista järjestämällä perheille kotona hoitamista tukevaa vertaisryhmä- ja muuta toimintaa avoimissa päiväkodeissa ja asukaspuistoissa.

Asukkaat saavat tietoa perhekeskustoiminnasta muun muassa Espoon kaupungin internetsivuilla olevasta Perheiden toimintakalenterista, johon on koottu Espoon kaupungin, seurakuntien, järjestöjen ja muiden yhteistyökumppaneiden järjestämä alle kouluikäisten lasten perheille tarkoitettu toistuva ryhmätoiminta. Perheiden toimintakalenteri on saatavissa myös kopiona kokoontumispaikoista.

Avoimet päiväkodit ja asukaspuistot toimivat muun muassa ensisynnyttäjien perhevalmennuksen pitopaikkoina ja niiden henkilökunta osallistuu perhevalmennukseen. Lapsen syntymän jälkeiset valmennuskerrat pidetään avoimien päiväkodin tai asukaspuiston tiloissa ja tietyiltä osin avoimen varhaiskasvatustoiminnan henkilöstön toimesta. Tavoitteena on saada perhevalmennukseen osallistujat avointen päiväkotien ja asukaspuistojen vertaisryhmätoiminnan piiriin sekä juurruttaa heidät asuinalueeseen luoden alueen lapsiperheiden yhteisöllisyyttä.

Vantaan avoimissa päiväkodeissa on äiti-lapsikerhoja. Kerhot ovat yleensä määräaikaista ja niiden sisällössä painottuu asiakkaiden tarpeet. Kerhojen tavoitteena ovat muun muassa lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen ja vanhemmuuden ja vanhempien jaksamisen tukeminen. Aikuisilla on mahdollisuus tutustua samassa elämäntilanteessa oleviin perheisiin ja lapset saavat ikäistään seuraa ja toiminnan ohjausta. Vanhempien kasvatustyötä tuetaan ja ohjataan tarvittaessa hakemaan asiantuntija-apua. Monikuluttuurisilla perheillä on lisäksi mahdollisuus tutustua valtavan kulttuuriin ja toimintatapaan lasten asioissa sekä edistää heidän integroitumistaan yhteiskuntaan.

Turussa on säännöllisesti kokoontuvia perheryhmiä 0 - 6-vuotiaille lapsille ja heidän huoltajilleen kahdessa toimipaikassa. Perheryhmyötä toteutetaan asiakkaiden tarpeiden perusteella moniammatillisesti. Yhteistyötahoina ryhmissä ovat sosiaaliosaston perhetyö, lapsiperheiden sosiaalityö, lastenneuvola, päivähoidon kuntoutustoiminta sekä kasvatusta- ja perheneuvola. Ryhmien vetäminen perustuu parityöskentelylle, jossa työparin muodostavat päivähoidon lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja sekä lastensuojelun perhetyöntekijä.

Toiminnan yleisinä tavoitteina on saada lapset varhaiskasvatukseen piiriin ilman varsinaista päivähoitoa, tukea lapsen tervettä kasvua ja oppimista, mahdollistaa vanhemmille sosiaalisten kontaktien ja tukiverkoston rakentaminen, ehkäistä syrjäytymistä ja auttaa monikulttuurisia perheitä integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

Perheryhmätoiminnan vaihtoehtoja ovat avoimet ryhmät, kiinteät tuetut ryhmät ja vauvaryhmät. Avoimet ryhmät on tarkoitettu lapsiperheille, jotka eivät käytä muita päivähoitopalveluja. Kiinteisiin ryhmiin perhe ohjataan neuvolan tai lastensuojelun kautta. Vauvaperheryhmät on tarkoitettu vanhempainrahakaudella oleville äideille vauvoineen ja niissä tavoitteena on varhaisen vuorovaikutuksen ja vanhemmuuden tukeminen. Toiminta on maksutonta.

Tampereella oli vuoden 2006 lopussa neljä äiti-lapsikerhoa, joihin vanhempi ja lapsi voivat osallistua yhdessä. Kerhot toimivat kolmen leikkitoimintakeskuksen yhteydessä sekä yhden kerhon yhteydessä. Toiminta on maksutonta. Kerhoissa tavoitteena on lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen ja vanhemmuuden ja vanhempien jaksamisen tukeminen. Vanhemmilla on mahdollisuus tutustua toisiin, samassa elämäntilanteessa oleviin perheisiin ja lapset saavat ikäistään seuraa ja toiminnan ohjausta. Kerhoissa järjestetään toimintaa sekä lapsille ja vanhemmille yhdessä, että erikseen vanhemmille keskustelua jonkin teeman tai alustuksen pohjalta ja lapsille omaa toimintaa.

Oulun avoimissa päiväkodeissa toimii ns. Esikko-kerhoja, jotka on tarkoitettu ensisynnyttäneille äideille/vanhemmille lastensa kanssa. Toimintaan voi osallistua siihen asti, kun lapsi täyttää vuoden. Kerho kokoontuu kerran viikossa, ohjaajina on avoimen päiväkodin sekä lastenneuvolan työntekijä. Ryhmässä voi olla 8 -10 äitiä lapsineen. Toiminnasta perittiin vuonna 2006 lukukausimaksu 35,60 €. Maksu on sama myös vuonna 2007.

4 Henkilöstö

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan henkilöstötietoina koottiin työntekijöiden määrä avoimeen varhaiskasvatustoimintaan kohdistuvan päivittäisen työajan mukaan vuoden 2006 lopussa. Määrän lisäksi selvitettiin tehtävänimikkeitä ja kelpoisuusehtoja sekä tehtävän sisältöä. Tehtävänimikkeitä on käsitelty avoimen varhaiskasvatustoiminnan eri toimintamuotojen yhteydessä. Eri toimintojen työntekijöiden määrä tehtävänimikkeittäin on myös liitteessä 3B. Lisäksi liitteessä on kunkin tehtävän kelpoisuusehdot ja lyhyt kuvaus työn sisällöstä.

Avointen varhaiskasvatustalvelujen henkilöstön työpanos suuntautuu sekä alle kouluikäisiin lapsiin ja heidän vanhempaisinsa että osassa kunnista kouluikäisiin lapsiin.

4.1 Henkilöstö työajan mukaan

Vuoden 2006 lopussa Kuusikon kuntien avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa oli yhteensä 469 työntekijää. Kun niiden työntekijöiden määrä, joiden työstä osa kohdistui avoimeen varhaiskasvatustoimintaan, muutetaan laskennallisesti 100 % työaikaa tekeviksi, työntekijöitä oli yhteensä 417.

Kokoaikaista eli 100 % avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa työskentelevää henkilöstöä on Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla asukas-/leikkipuistoissa ja avoimissa päiväkodeissa, Turussa perheryhmätoiminnassa, Tampereella leikkitoimintakeskuksissa ja Oulussa avoimissa päiväkodeissa ja leikkitoimintakeskuksessa (Alakööki) Kerhotoiminnan ohjaaminen on osa edellä mainittujen kokoaikaisten työntekijöiden työtä. Lisäksi Espoossa ja Tampereella on kokoaikaisia kerhotoiminnan työntekijöitä. Muissa kunnissa kerhojen työntekijät olivat osa-aikaisia tai työskentelivät osan työajastaan muissa päivähoiton tehtävissä.

Henkilöstö avoimeen varhaiskasvatustoimintaan kohdistuvan työajan mukaan						
	100 % työajasta	noin 75 % työajasta	noin 50 % työajasta	noin 25 % työajasta	Henkilöstö abs. yhteensä	Henkilöstö laskenn. muutettuna 100 % työajalle
Helsinki	230	1	10	0	241	236
Espoo	70	5	10	2	87	77
Vantaa	27	7	10	2	46	38
Turku	1	0	48	1	50	25
Tampere	18	6	0	0	24	23
Oulu	18	0	3	0	21	20
Kuusikko	364	19	81	5	469	417

Taulukko 4. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan henkilöstö työajan mukaan

Kokoaikaisesti eli 100 % avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa työskentelevien työntekijöiden osuus kaikista avoimen varhaiskasvatustoiminnan työntekijöistä oli merkittävä Helsingissä (95 %), Tampereella (75 %) ja Oulussa (86 %). Helsingissä suurin osa avoimesta varhaiskasvatustoiminnassa järjestetään leikkipuistoissa, joissa oli vain kokoaikaisia työntekijöitä. Tampereella suurin osa leikkitoimintakeskusten työntekijöistä ja osa kerhotoiminnan työntekijöistä oli kokoaikaisesti ko. toiminnassa. Oulussa avointen päiväkotien ja Alaköökin toimintakeskuksen työntekijät olivat kokoaikaisesti ko. toiminnassa kuitenkin siten, että henkilöstö siirtyi pääosin kesäajaksi muihin päivähoiton tehtäviin, lähinnä päiväkoteihin.

Tavallisimmin osa avoimen varhaiskasvatustoiminnan työntekijöiden työajasta kohdistui ko. toimintaan kerhotoiminnassa. Heistä osa oli päivähoiton kokoaikaisia työntekijöitä. He työskentelivät muun työajan muissa päivähoiton tehtävissä, yleensä päiväkodissa.

Avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa työskenteli lisäksi tosiasiallisesti osa-aikaisia työntekijöitä, joiden viikkotyöaika oli enintään 75 % kokoaikaisen työntekijän työajasta. Turussa osa-aikaisten osuus oli merkittävä sen vuoksi, että avointa varhaiskasvatustoimintaa tarjotaan lähinnä puistotähti-toimintana, jossa kaikki työntekijät ovat osa-aikaisia.

Espoossa kaikki työntekijät, esimiehiä lukuun ottamatta, toimivat avoimen varhaiskasvatuksen piirissä, osa-aikaisuus johtui henkilöiden osa-aikaeläkkeestä tai muista työntekijän valitsemista työaikajärjestelyistä. Myös Vantaalla kerhotoimintaan sijoittui muun muassa osittaisella hoitovapaalla olevia ja muita määrärajan osa-aikaisina työskenteleviä päivähoiton työntekijöitä.

4.2 Toiminnan johtaminen

Johtamisen näkökulmasta avoimen varhaiskasvatustoiminnan esimiehenä työskentely on kokoaikaista hallinnollista työtä Helsingin leikkipuistoissa ja osassa Espoon asukaspuistoja. Muutoin

avoimen varhaiskasvatustoiminnan johtaminen on osa päivähoitoyksikön esimiehen tehtäviä, jolloin johdettavana on avoimen varhaiskasvatustoiminnan lisäksi muuta päivähoitotoimintaa.

Helsingissä oli vuoden 2006 lopussa 10 johtavaa leikkipuisto-ohjaajaa. Päivähoidossa järjestetyn kerhotoiminnan johtamisen osuutta ei ole arvioitu. Espoossa asukaspuistoissa oli neljä kokoaikaista vastaavaa ohjaajaa. Lisäksi johtaminen oli osa 21 päivähoitoyksikön esimiehen tehtäviä. Johtamiseen käytettiin vuoden 2006 aikana noin yhdeksän esimiehen vuosityöaika.

Vantaalla avoimen varhaiskasvatustoiminnan johtaminen oli osa 18 päivähoiton toimintayksikön esimiehen tehtäviä. Johtamiseen arvioitiin kohdistuvan noin kolmen esimiehen vuosityöaika. Turussa puistotätitoiminnan ja perheryhmätoiminnan johtaminen oli osa 22 esimiehen työtä. Johtamiseen kohdentui noin yhden esimiehen vuosityöaika. Tampereella avoimen varhaiskasvatustoiminnan järjestämisestä vastasi 9 päiväkodin johtajaa. Oulussa avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta osana työtään vastaavia esimiehiä oli 11. Sekä Tampereella että Oulussa toiminnan johtamiseen arvioitiin kohdentuvan noin puolet yhden esimiehen vuosityöajasta.

Edellisen kappaleen henkilöstömäärässä ovat mukana Helsingin ja Espoon asukas-/leikkipuistojen kokoaikaiset hallinnolliset esimiehet sekä Espoon vastaavat ohjaajat.

5 Kustannukset

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kustannuksiin on koottu edellä kuvattujen toimintojen tilinpäätöksen mukaiset vuosikustannukset vuodelta 2006. Kustannuksiin on lisätty esimiestyön ja muita avoimeen varhaiskasvatustoimintaan kohdistuvia päivähoiton hallinnon kustannuksia siltä osin kuin se on ollut mahdollista. Helsingissä kustannuksiin ei sisälly muita hallinnollisia kustannuksia kuin leikkipuistojen esimiesten henkilöstökustannukset.

Kuusikon kunnissa käytettiin vuonna 2006 avointen varhaiskasvatustalvelujen järjestämiseen yhteensä 17,3 miljoonaa euroa. Helsingin osuus kokonaisuudesta oli 59 %.

Kunnan päivähoitopalvelujen (Helsingissä myös lapsiperheiden palvelujen) järjestämisen avoimen varhaiskasvatustoiminnan kustannukset vuonna 2006							
	Henkilöstö- kustannukset	osuus kokonais- kustannuk- sista	Tila- kustannukset	osuus kokonais- kustannuk- sista	Muut kustannukset	osuus kokonais- kustannuk- sista	Yhteensä
	€		€		€		€
Helsinki	6 970 554	69 %	1 821 804	18 %	1 321 051	13 %	10 113 409
Espoo	2 594 124	65 %	678 251	17 %	712 086	18 %	3 984 461
Vantaa	899 355	74 %	267 945	22 %	53 359	4 %	1 220 659
Turku	617 903	91 %	44 183	6 %	18 155	3 %	680 241
Tampere	448 465	75 %	94 332	16 %	54 965	9 %	597 762
Oulu	574 654	87 %	34 168	5 %	48 233	7 %	657 055
Kuusikko	12 105 055	70 %	2 940 683	17 %	2 207 849	13 %	17 253 587

Taulukko 5. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kustannukset

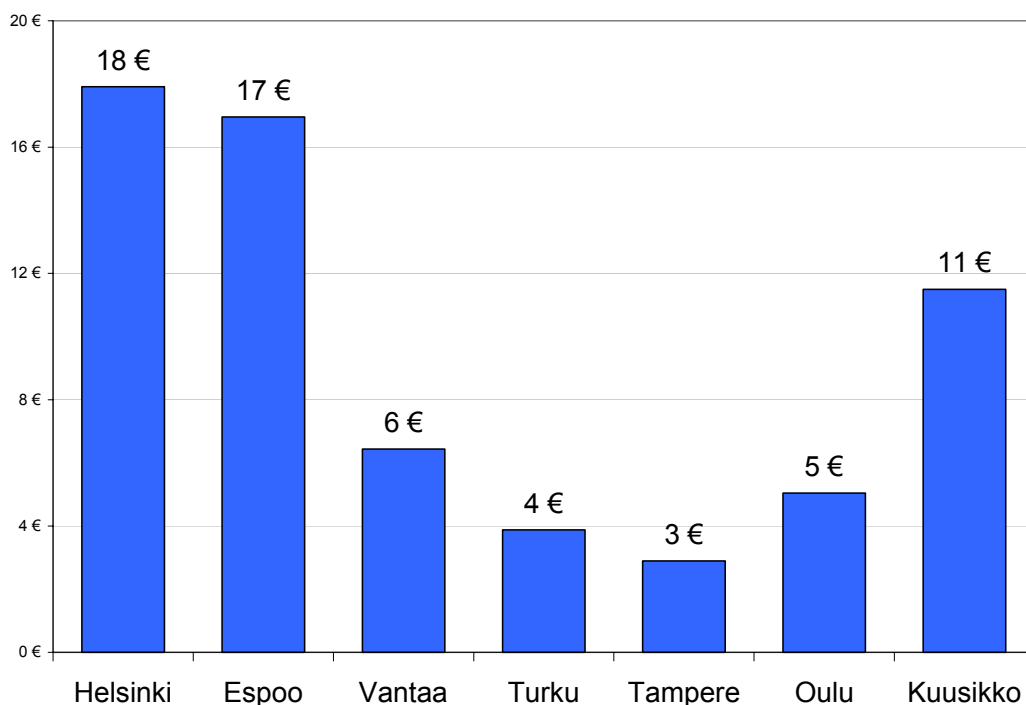
Henkilöstökustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli suurin Turussa ja pienin Espoossa. Tilakustannusten osuus oli suurin Vantaalla ja pienin Oulussa. Tilakustannuksissa eivät ole mukana kaikki kerhotoiminnan tilakustannukset Vantaalla ja Oulussa. Kerhotoiminnan osuutta ei ole laskettu erikseen kerhoissa, jotka toimivat päiväkodeissa myös päiväkodin käytössä olevissa tiloissa.

Muihin kustannuksiin sisältyi kaikissa kunnissa toimintamateriaali- ja muita vastaavia kustannuksia. Helsingissä, Espoossa ja Oulussa muihin kustannuksiin sisältyi lisäksi siivouspalvelujen kustannuksia sekä pääkaupunkiseudun kunnissa vuokratyön käytön kustannuksia.

Myös kesäruokailun kustannukset ovat muissa kustannuksissa. Kesäruokailua järjestettiin Helsingissä, Espoossa ja Tampereella. Kesäruokailun osuus avoimen varhaiskasvatustoiminnan muista kustannuksista oli Helsingissä 12,9 %, Espoossa 24,1 % ja Tampereella 11,8 %. Osuus avoimen varhaiskasvatustoiminnan kokonaiskustannuksista oli Helsingissä 1,7 %, Espoossa 4,3 % ja Tampereella 1,1 %. Helsingissä ja Espoossa kesäruokailua oli tarjolla kattavammin kuin Tampereella.

Asiakasmaksutuloja avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta kertyi Kuusikon kunnissa yhteensä 1,15 miljoonaa euroa. Tulojen osuus kokonaiskustannuksista oli Helsingissä 7,9 %, Espoossa 2,2 %, Vantaalla 2,9 %, Turussa 15,6 %, Tampereella 12,5 % ja Oulussa 8,3 %.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan vuosikustannukset kunnan asukasta kohden olivat suurimmat Helsingissä ja pienimmät Tampereella.

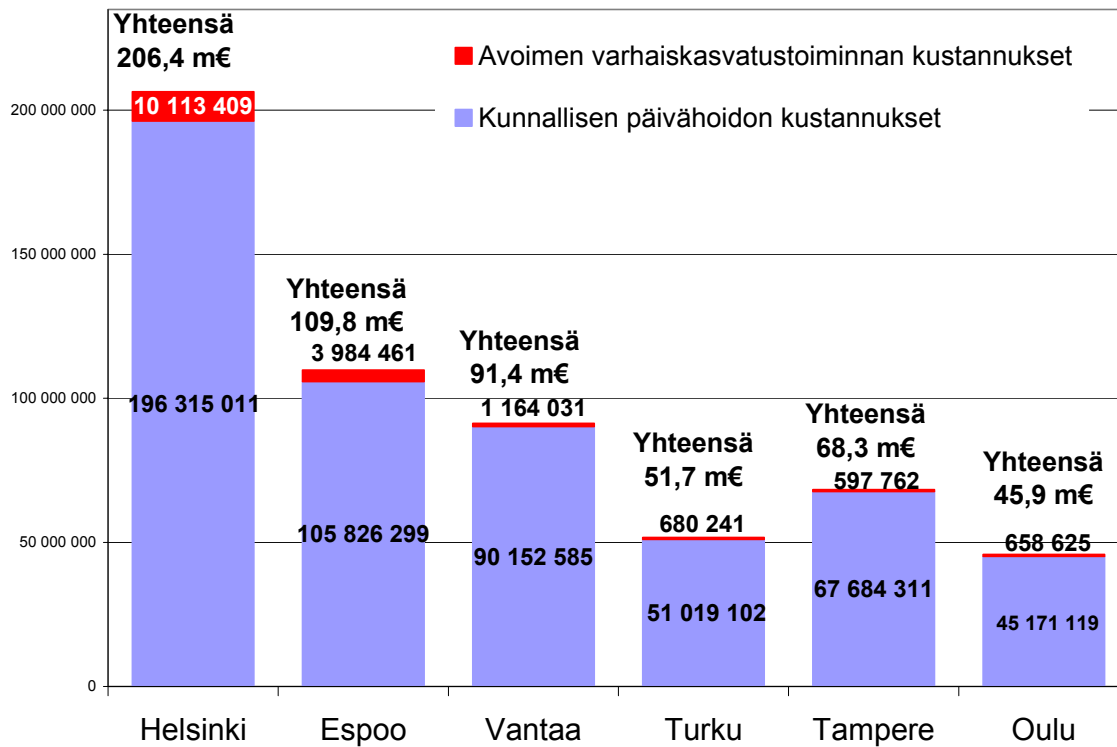

Kaavio 1. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kustannukset kunnan asukasta kohden

Helsingissä ja Espoossa toiminta oli kattavampaa kuin muissa Kuusikon kunnissa. Lisäksi Helsingissä merkittävä osa toiminnasta kohdistuu koululaisille. Muissa Kuusikon kunnissa koululaisten toiminnan osuus avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta on pieni tai sitä ei ole lainkaan.

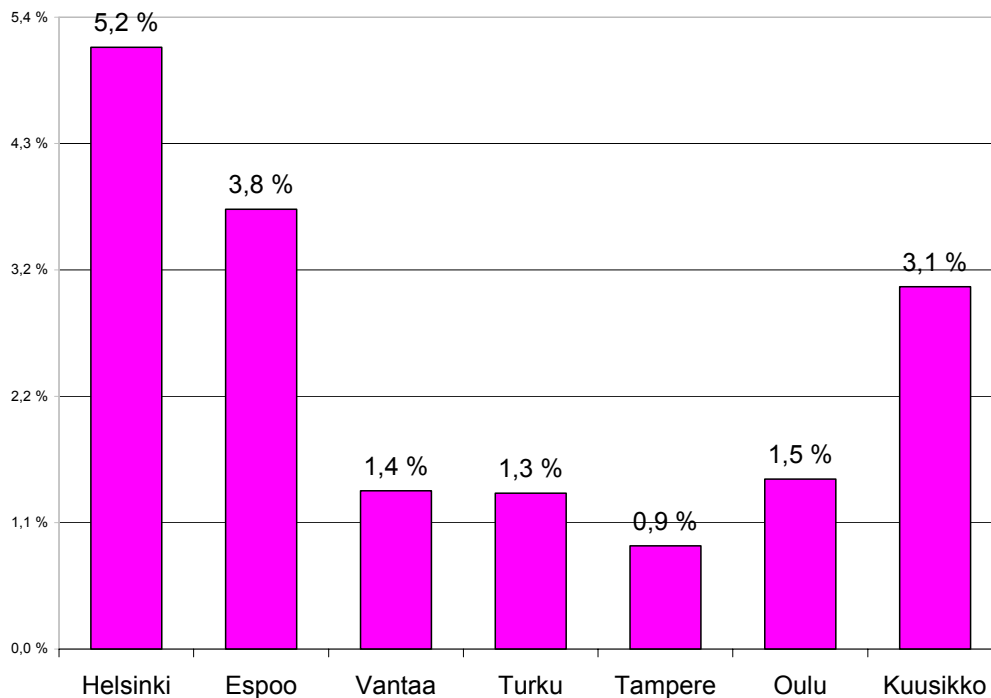
Avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelut kohdistuvat Helsinkiä lukuun ottamatta suurelta osin alle kouluikäisille lapsille ja heidän huoltajilleen tai hoitajilleen. Osaa palveluista, esimerkiksi kerhotoimintaa ja puistotätitoimintaa, tarjotaan yleensä kunnallisen päivähoiton vaihtoehtona kotona oleville lapsille. Seuraavissa kaavioissa avoimen varhaiskasvatustoiminnan vuosikustannukset on suhteutettu kuntien vuoden 2006 Kuusikko-raporttiin ilmoittamiin kunnallisen päivähoiton kokonaiskustannuksiin, joissa ei ole mukana avoin varhaiskasvatustoiminta ².

² Suomen kuuden suurimman kaupungin päivähoiton palvelujen ja kustannusten vertailu 2006, Kuusikko-töryhmän julkaisusarja 3/2007

Kaavio 2. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan ja kunnallisen päivähoidon kokonaiskustannukset Kuusikon kunnissa vuonna 2006 (euroa)

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kustannukset olivat kunnalliseen päivähoidon kokonaiskustannuksiin suhteutettuna keskimäärin 3,1 % kuntien kunnallisen päivähoidon kustannuksista. Helsingissä ja Espoossa, jossa kunnallisen päivähoidon kustannukset olivat suuremmat kuin muissa Kuusikon kunnissa, myös avoimeen varhaiskasvatustoimintaan kohdennettiin enemmän resursseja.

Kaavio 3. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kustannukset suhteutettuna Kuusikon kuntien kunnallisen päivähoidon kokonaiskustannuksiin (%-osuus)

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kustannuksia ei koottu toiminnoittain muun muassa niiden vaihtelevien kohdentamiskäytäntöjen vuoksi. Esimerkiksi kerhotoiminnan kustannuksia sisältyy avoimen päiväkotitoiminnan tai asukas-/leikkipuistojen kustannuksiin eikä niiden erittely ole kaikilta osin tois-
laiseksi mahdollista.

6 Muiden tahojen avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelut lapsiperheille

Seuraavassa käsitellään muiden toimijoiden järjestämää avointa varhaiskasvatustoimintaa päivähoitoikäisille lapsille sekä heidän huoltajilleen tai hoitajilleen. Muiden tahojen avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta ei koottu tarkempaa tietoa tähän raporttiin. Toiminta on niin laaja-alaista, että siihen perehtyminen ja tietojen kokoaminen ei ollut mahdollista työryhmän työn puitteissa.

6.1 Kerhotoiminta

Seurakunnat, järjestöt ja erilaiset yhteisöt sekä yksityiset palveluntuottajat järjestävät Kuusikon kunnissa monimuotoista kerhotoimintaa päivähoitoikäisille lapsille. Toiminta on yleensä tarkoitettu kolme vuotta täyttäneille lapsille. Kerhotoimintaa on tarjolla myös nuoremmille lapsille yleensä siten, että lapsen vanhempi tai muu huoltaja osallistuu toimintaan yhdessä lapsen kanssa (perhekerhot, äiti-lapsikerhot yms.) Pisimmät perinteet kerhotoiminnan järjestämisessä on seurakunnissa.

6.2 Puistotätitoiminta

Helsingissä ja Espoossa on yksityistä puistotätitoimintaa. Toiminta on maksullista. Maksun määritysmisperusteet ja suuruus vaihtelevat yksityisten puistojen välillä sen vuoksi, että jokainen tuottaja määrittelee itse toiminnasta perittävän maksun.

Helsingissä yksityiset puistotädit toimivat yleensä lähellä kunnallisia leikkipuistoja omalla aidatulla alueella. Sosiaaliviraston tehtävänä on yksityisen toiminnan valvonta, jota suorittavat johtavat leikkipuisto-ohjaajat. Helsingissä oli vuoden joulukuussa 2006 yksityistä puistotätitoimintaa yhteensä 21 toimipaikassa.

Espoossa oli yksityisten palveluntuottajien tuottamaa valvottua puistotätitoimintaa noin 20 toimipaikassa. Määrä vaihtelee vuosittain. Yksityisen puistotätitoiminnan valvonnasta vastaa päivähoitopalvelut.

6.3 Muu toiminta

Seurakunnat, Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisjärjestöt ja muut yhteisöt järjestävät avointa toimintaa lapsille ja heidän vanhemmilleen. Toiminnasta käytettyjä nimikkeitä ovat esimerkiksi perhekahvila, perhekerho ja avoin perhekerho. Nämä toiminnot ovat luonteeltaan samantyyppisiä kuin kunnallinen avoin päiväkotitoiminta. Tällaista avointa toimintaa järjestetään yleensä säännöllisesti enintään muutamana päivänä viikossa.

Kuusikko-kunnissa on lisäksi tarjolla myös kunnan pienimmille asukkaille runsaasti harrastustoimintaa tai siihen rinnastettavaa toimintaa. Toiminta rinnastetaan usein tässä raportissa käsitellyyn kerhotoimintaan. Se poikkeaa kerhotoiminnasta muun muassa siltä osin, että toiminnassa painottuu usein yksittäisen taitoalueen oppiminen, toiminnan ohjaajilta ei yleensä edellytetä varhaiskasvatukseen suuntautunutta koulutusta ja ko. toimintaa järjestetään myös iltaisin ja viikonloppuisin ja sitä ei rinnasteta varhaiskasvatukseen, jolloin sen valvonta ei kuulu kunnalle.

7 Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittäminen

Helsingin leikkipuistoissa on vuosina 2006–2008 meneillään leikkipuistojen kehittämishanke. Hankkeessa keskitytään sisällölliseen kehittämiseen sekä uudistetaan muun muassa henkilöstörakenne ja -mitoitus. Hankkeen aikana aloitetaan palveluverkkosuunnitelmatyöskentely ja leikkipuisto-toiminnan vaikuttavuuden arviointisuunnitelman laadinta.

Espoon kaupunginhallitus päätti vuonna 2005 avoimen varhaiskasvatuksen kehittämisen yhdeksi päivähoiton kehittämiskohteeksi. Tavoitteena oli tukea lasten kotona hoitamista ja vähentää kokopäiväisen päivähoiton käyttöä silloin, kun jompikumpi lasten vanhemmista on kotona.

Vuonna 2006 Espoon sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi 14.12.2006 avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta tehdyn selvityksen ”Avoin varhaiskasvatus Espoossa - nykytilanne ja keskeiset kehittämissuunnat”. Selvityksen tekoon liittyi lokakuussa tehty asiakaskysely avointen päiväkotien käyttäjille. Avointa varhaiskasvatusta kehitetään tästä lähtien sosiaali- ja terveyslautakunnan päättämien linjausten mukaisesti. Siihen liittyy muun muassa palveluverkoston tarkistaminen sekä toimintojen ja niiden tavoitteiden ja sisältöjen yhtenäistäminen.

Avoimelle varhaiskasvatukselle sisältäen asukaspuistojen, avointen päiväkotien ja kerhojen toiminnan laaditaan Espoo-tasoinen varhaiskasvatussuunnitelma.

Vantaalla avointa varhaiskasvatustoimintaa on vuoden 2006 loppuun asti kehitetty alueellisessa organisaatiossa osana päivähoitopalveluja kunkin alueen käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Vuoden 2007 alussa sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan organisaatio muuttui ns. linjaorganisaatioksi, jossa avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelujen järjestämisvastuu on päivähoitopalveluilla.

Vuoden 2007 aikana tavoitteena on tehdä kuntatasoinen suunnitelma avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseksi. Myös Vantaalla tavoitteena on lisätä avoimen varhaiskasvatustoiminnan ja muiden kevyempien hoitomuotojen käyttöä etenkin niillä lapsilla, joiden jompikumpi vanhemmista on kotona.

Osana avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämistä on kevään 2007 aikana on valmisteltu tiedote vanhemmille sekä palveluohjausmateriaalia päivähoiton, lastenneuvolan ja muiden toimijoiden käyttöön.

Turussa menossa oleva sosiaalikeskuksen ja terveystoimen yhdistämishanke vaikuttaa päivähoiton suunnitelmiin. Päivähoitosta suunnitellaan käytettävän jatkossa nimitystä varhaiskasvatuspalvelut, joka kertoo laajemmin sen sisällön. Hankkeen yhteydessä on alustavia suunnitelmia perheryhmätoiminnan siirtämisestä sosiaalipalveluihin, mutta varhaiskasvatuksen pedagoginen osuus säilyy jatkossakin päivähoitolla.

Puistotätitoiminnan lisäksi päivähoiton kehittämissuunnitelmaan on kirjattu pyrkimys kehittää muita kunnallisia avoimen varhaiskasvatustoiminnan muotoja, esim. kerhotoimintaa, vaihtoehdoksi kokopäivähoitossa oleville lapsille, joiden toinen tai molemmat vanhemmat ovat kotona.

Syksyllä 2007 puistotätitoiminnassa alkaa kokeilu sade- ja pakkaspäivien aukiolosta lähipäiväkodin tiloissa. Toiminta aloitetaan kahdessa leikkipuistossa. Lisäksi yksi kunnallinen kerho aloittaa toiminnan päiväkodin tiloissa.

Puistotätitoiminnassa on varhaiskasvatussuunnitelma, joka täydentyy jokaisen leikkipuiston omilla erityispiirteillä.

Turussa on runsaasti yksityisiä avoimen varhaiskasvatustoiminnan muotoja ja toimijoita. Yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa tiivistetään, jotta vältetään päällekkäisten palvelujen tuottamiselta.

Tampereella on suunnitteilla 2008 esiopetuksen jälkeisen kerhotoiminnan aloittaminen esiopetuksen jälkeisen osapäivähoidon vaihtoehtona perheille. Syksyllä 2007 toteutetaan asiakastytyväisyyskyselyt myös leikkitoimintaa käyttäville perheille. Lisäksi tehdään alueellinen leikkitoiminnan palvelutarpeen kartoitus ja leikkitoiminnan toimipisteitä on tulevaisuudessa eri puolilla kaupunkia.

Oulussa on meneillään Avoimen varhaiskasvatuksen kustannuslaskenta –projekti liittyen tilaaja-tuottajamalliin. Sen yhteydessä selvitetään tarkemmin eri kustannusten osuudet kuten tilavuokrat, osuus hallinnoinnista, tukipalveluiden kustannukset jne. Toimintolaskennalla selvitetään avoimen varhaiskasvatuksen henkilöstön työpanoksen kohdentumista. Tavoitteena on yhdenmukaistaa toiminnan sisältöjä sekä saada luotettava kustannustieto sisäisen sopimusohjauksen hinnan tarkistamista varten.

Yhteistyössä Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa on meneillään laaja lapsiperheiden palvelukysely Bikva- menetelmällä, jossa kartoitetaan lapsiperheiden palvelutarpeita.

8 Yhteenveto

Tämän raportin tavoitteena oli ensisijaisesti kuvata Kuusikko-kuntien nykyiset kunnalliset avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelut. Raportin alussa todettiin, että avointa varhaiskasvatustoimintaa ja sen sisältöjä ei ole toistaiseksi määritelty tarkemmin julkisesti. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelujen kuvaaminen ja varsinkin niiden yhtenäisyyksien ja erojen esille tuominen edellytti, että eri toiminnat saatiin määriteltyä siltä osin kuin se oli mahdollista. Kuusikko-kuntien yhteistyönä laatimat määritelmät ovat liitteessä 1.

Vastaavaa määrittelytyötä ollaan tekemässä myös sosiaali- ja terveysministeriön toimesta. Syksyn 2007 aikana STM tekee yhteistyössä pääkaupunkiseudun osaamiskeskus Soccan kanssa kyselyn kaikkien Suomen kuntien avoimen varhaiskasvatustoiminnan palveluista. Kyselyn yhteydessä on määritelty avoimen varhaiskasvatustoiminnan käsitteitä. Näitä määrittelyjä on käytetty liitteen 1 käsitteiden määrittelyssä joko sellaisenaan tai soveltuvin osin.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kuvaaminen on laaja-alaisuutensa vuoksi vaativaa. Miltei kaiken alle kouluikäisille ja heidän huoltajilleen tai muille hoitajille sekä osittain myös pienimmille koululaisille suunnatun valvotun tai ohjatun toiminnan voidaan arvioida olevan avointa varhaiskasvatustoimintaa. Tämä selvitys kohdentui ensisijaisesti Helsingissä sosiaaliviraston lapsiperheiden palveluiden ja päivähoidon vastualueen ja muissa Kuusikko-kunnissa päivähoidon järjestämään avoimeen varhaiskasvatustoimintaan. Selvityksessä painotettiin monimuotoisen varhaiskasvatuksen näkökulmaa. Muun muassa kaikenlainen harrastustoiminta- tyyppinen toiminta jäi pois selvityksestä. Tällaisia toimintoja ovat esimerkiksi liikunta-, musiikki-, kieli- ja muut yhden taitoalueen opetuksen painottuvat kunnalliset ja muiden toimijoiden kerhot, jotka eivät kuulu kunnallisen tai yksityisen varhaiskasvatuksen piiriin.

Avointa päiväkotitoimintaa, kerhotoimintaa, asukas-/leikkipuistotoimintaa ja puistotätitoimintaa järjestettiin vuonna 2006 melko yhtenäisin toimintaperiaattein. Avointa päiväkotitoimintaa järjestettiin Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Oulussa. Kerhotoimintaa järjestettiin kunnallisena muissa kunnissa paitsi Turussa. Asukas-/leikkipuistotoimintaa oli Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla. Puistotätitoimintaa järjestettiin kunnallisena vain Turussa, muissa ko. toimintaa järjestävissä kunnissa se oli yksityisten palveluntuottajien järjestämää.

Avoimeen varhaiskasvatustoimintaan sisältyen järjestetään lisäksi muun muassa ryhmämuotoista toimintaa perheille sekä toimintakeskustyyppistä toimintaa. Ryhmämuotoista toimintaa perheille toteutetaan yleensä moniammatillisesti siten, että varhaiskasvatus on osa toimintaa. Vähintään yhtä merkittävänä toimijoina ko. toiminnoissa ovat sosiaalityön ja terveydenhuollon, lähinnä lastensuojelun ja lasten- ja äitiysneuvolan ammattilaiset. Tässä selvityksessä päätettiin keskittyä niihin toimintoihin, joiden järjestäminen on pääosin päivähoidon vastuulla tai jonka toteuttamisessa päivähoidon henkilöstöllä on merkittävä osuus.

Päivähoidon vastuualueella olevia toimintakeskuksia on Tampereella ja Oulussa. Niiden toiminnasta osa on avointa varhaiskasvatustoimintaa kunnallisen päivähoidon ulkopuolella oleville lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajille. Lisäksi toimintakeskukset ovat erikoistuneet tarjoamaan "erityisosaamisen" palveluja kunnalliselle päivähoitolle ja muille tahoille.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan henkilöstöltä edellytettiin yleisimmin lain sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimusten mukaista kelpoisuutta (272/2005, 6 §, 7 § tai 8 §). Helsingin leikkipuistoissa ollaan vähitellen lisäämässä kelpoisuuslain 6 §:n mukaisten sosiaaliohjaajien määrää. Muissa kunnissa ei ole tehty vastaavia päätöksiä. Puistotätitoiminnassa henkilöstöllä ei ollut kelpoisuusvaatimusta. Lisäksi Kuusikon kuntien avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa työskenteli yleensä avustamistehtävissä henkilöstöä, joiden kelpoisuutta ei ollut määritelty.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kokonaiskustannukset olivat vuonna 2006 yhteensä 17,3 miljoonaa euroa. Toiminnan kustannukset kunnan asukasta kohden olivat suurimmat Helsingissä (18 euroa vuodessa) ja pienimmät Tampereella (3 euroa vuodessa).

9 Johtopäätökset

Avoim varhaiskasvatustoiminta on monimuotoista eri toimijoiden järjestämää palvelua. Toiminnalla on merkittävä tehtävä kunnan pienten lasten ja heidän vanhempiensa palvelujen järjestäjänä. Se muun muassa täydentää lasten päivähoito- ja varhaiskasvatuspalveluja, tukee lasten sosiaalista kehitystä ja kotona lastaan hoitavien vanhempien jaksamista ja vanhemmuutta sekä osassa kunnista tarjoaa vaihtoehdon pienille koululaisille koulun jälkeiseen iltapäivätoimintaan. Toiminnan järjestämistä ovat viime vuosina ohjannut päivähoitolain lisäksi muun muassa lastensuojelulaki.

Avoimeen varhaiskasvatustoimintaan kohdentuu kaikkiaan merkittäviä palveluvaatimuksia. Palveluvaatimusten selkeyttämiseksi tarvitaan tarkempaa toiminnan määrittelyä, jota tällä hetkellä ollaankin tekemässä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön toimesta.

Kukin kunta suunnittelee avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelujen sisällön ja tarjonnan omista lähtökohdistaan käsin. Suunnitteluun vaikuttaa muun muassa muiden vastaavaa toimintaa järjestävien tahojen palvelutarjonta ja käytettävissä olevat voimavarat. Avoimia varhaiskasvatuspalveluja, joille muiden toimijoiden järjestämänä on riittävästi kysyntää, ei ole tarkoituksenmukaista alkaa järjestää kunnallisena. Varsinkin kerhotoiminnassa kunnallisen toiminnan kehittämistä kannattaa tehdä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa päällekkäisten toimintojen välttämiseksi.

Avoim varhaiskasvatustoiminta edistää osaltaan lasten kotona hoitamista, koska se täydentää kotihoidon tuen ja osittain yksityisen hoidon tuen valinneiden perheiden palveluja. Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot antavat kotihoidossa oleville lapsille usein riittävän mahdollisuuden ryhmämuotoiseen varhaiskasvatustoimintaan, jossa lapsi voi leikkiä, osallistua virikkeelliseen toimintaan ja harjoitella vuorovaikutustaitoja yhdessä muiden lasten kanssa. Avoimessa päiväkodissa, asukas- ja leikkipuistossa sekä muissa toiminnoissa vanhemmilla on mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa toisten samassa elämäntilanteessa olevien vanhempien kanssa.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan palvelujen yhtenä kehittämistavoitteena on vaihtoehtoisten palvelujen järjestäminen kokopäiväiselle päivähoitolle. On vielä osittain selkiintymätöntä, millä perusteella esimerkiksi kokopäivähoitossa olevan lapsen perhe, johon on syntymässä uusi tulokas, on valmis luopumaan määrääjäksi vanhemman lapsen kokopäiväisestä päivähoitopaikasta. Kerhotoinnin tarjoamisesta on jo hyviä kokemuksia varsinkin niillä asuinalueilla, joissa päivähoitotilanne mahdollistaa lapsen palaamisen samaan päivähoitopaikkaan pikkusisaruksen kanssa vanhempainloman päätyttyä.

Avoimeen varhaiskasvatustoimintaan kiinteästi liittyvän lapsiperheille kohdistuvan moniammatillisen toiminnan järjestämistä ja vastuita on tarpeen edelleen selkeyttää. Tämä toiminta on erityisen tärkeää perheille, jotka tarvitsevat syystä tai toisesta enemmän tukea vanhemmuuteen, lasten kasvatukseen tms. Avoimen varhaiskasvatuspalvelujen kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden, esimerkiksi lastensuojelun ja neuvolan, kanssa tulisi nähdä tärkeänä osana varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa, jotta palvelulle voidaan luoda selkeitä rakenteita.

Tällä hetkellä Kuusikko-kuntien ruotsinkielinen väestö käyttää suomenkielisiä avoimen varhaiskasvatustoiminnan palveluja. Lisäksi osassa kunnista on tarjolla muiden toimijoiden järjestämää ruotsinkielistä avointa varhaiskasvatustoimintaa. Kuusikko-kunnissa ei järjestetä erikseen kunnallista avointa varhaiskasvatustoimintaa ruotsinkieliselle asukkaille muun muassa sen vuoksi, että ruotsinkielinen väestö asuu eri puolilla kaupunkia ja toiminnalle on ominaista, että se järjestetään lähialueina.

Koululaisten iltapäivätoiminta on ollut Helsingissä merkittävä osa leikkipuistojen toimintaa koko niiden historian ajan. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan tultua lakisääteiseksi vuonna 2003 avoin toiminta edellytti tarkempaa määrittelyä, jotta se voitiin erottaa perusopetuslain mukaisesta aamu- ja iltapäivätoiminnasta. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kokonaisuuden tarkemman määrittelyn yhteydessä on arvioitava, pitääkö jatkossa erotella avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta muu avoin toiminta, johon sisältyisi koululaisten avoimen iltapäivätoiminnan lisäksi muun muassa avoin toiminta, jossa painottuu perhetyö ja/tai aikuisasiakkaille suunnattu toiminta. Myös kesäruokailu olisi muuta avointa toimintaa.

Avoin varhaiskasvatustoiminta on kunnille harkinnanvaraista toimintaa. Toiminnan ylläpitäminen ja laajentaminen kuntien lakisääteisten toimintojen järjestämisvelvoitteen paineessa ja vaihtelevassa taloudellisessa tilanteessa edellyttää, että palvelut ymmärretään osaksi asukkaiden, erityisesti lapsiperheiden tukiverkkoa, jotka osaltaan vähentävät muun muassa kokopäiväisen päivähoiton, lastensuojelun ja muiden "raskaampien" palvelujen tarvetta. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämisen ja sen eri palvelumuotojen selkiytymisen myötä kertyy lisää tietotaitoa, jonka perusteella avoimen varhaiskasvatustoiminnan vaikutuksia osana pienten lasten ja heidän perheidensä palveluja voidaan arvioida ja jatkaa näiden palvelujen kehittämistä.

Tavoitteena on vakiinnuttaa avoin varhaiskasvatus on yhä voimakkaammin osaksi kuntien varhaiskasvatusjärjestelmää. Sen tehtävänä on toimia vaihtoehtona varsinaiselle päivähoitolle ja tukea toiminnallaan lasten kotona hoitamista ja vanhemmuutta. Vanhemmilla on aktiivinen rooli toimijoina ja toimintaa tukee seurakuntien ja eri järjestöjen osallisuus toiminnan kehittämisessä ja järjestämisessä.

Lähteet

Avoim varhaiskasvatus Espoossa - nykytilanne ja keskeiset kehittämissuunnat 2006. Espoon kaupunki. Sosiaali- ja terveystoimi, Päivähoitopalvelut.

Laki lasten päivähoidosta 36/1973

Suomen kuuden suurimman kaupungin päivähoidon palvelujen ja kustannusten vertailu 2006. Kuusikko-työryhmän julkaisusarja 3/2007.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Helsinki

Liitteet

- 1 Avoimen varhaiskasvatustoiminnan määritelmät
- 2 Toiminta- ja kustannustietoa Kuusikon kuntien avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta
- 3 Avointa varhaiskasvatustoimintaa selvittäneen työryhmän jäsenet

KUUSIKKO-KUNTIEN PÄIVÄHOIDON (HELSINGISSÄ LAPSIPERHEIDEN PALVELUJEN JA PÄIVÄHOIDON) JÄRJESTÄMÄN AVOIMEN VARHAISKASVATUSTOIMINNAN MÄÄRITELMÄT

Avoim varhaiskasvatustoiminta

Avoim varhaiskasvatustoiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajille/hoitajille. Toiminnan tavoitteena on tarjota kotihoidossa oleville tai vähän päivähoitoa tarvitseville lapsille ja heidän vanhemmilleen sosiaalisia kontakteja, kasvatuksellista tukea ja monipuolista toimintaa, jossa keskeistä on yhdessä toimiminen muiden lasten ja vanhempien kanssa.

Avoimta varhaiskasvatustoimintaa toteutetaan yhteistyössä muiden kunnan sosiaali- ja terveystalvelujen sekä järjestöjen ja yhteisöjen kanssa siten, että samassa toimintaympäristössä voi olla myös muiden toimijoiden järjestämää toimintaa. Osa avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta voi olla suunnattu tukea tarvitseville lapsille ja perheille, johon vanhemmat yhdessä lapsensa kanssa ohjataan muista sosiaali- ja terveystalveluista. Toiminta järjestetään tällöin yhteistyössä muiden sosiaali- ja terveystalvelujen henkilöstön kanssa.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan yhteydessä voidaan tarjota avointa toimintaa myös muille kunnan asukkaille, esimerkiksi koululaisille ja sosiaalityön tukea tarvitseville vanhemmille. Erityistä tukea tarvitsevien vanhempien toiminnan järjestämiseen voivat osallistua myös alan eri järjestöt.

Avoim päiväkot

Avoim päiväkot on lapsiperheiden kohtaamispaikka, jonka tehtävänä on muun muassa edistää alueen lapsiperheiden ja muiden asukkaiden välistä vuorovaikutusta, aktivoida vanhempia omaan toimintaan ja antaa kotona oleville lapsille mahdollisuus leikkiin ja muuhun virikkeelliseen toimintaan yhdessä toisten lasten kanssa. Lisäksi tehtävänä on välittää tietoa kunnan ja muiden toimijoiden talveluista lapsiperheille. Kukin avoin päiväkot muokkaa toimintansa lähialueensa asukkaiden tarpeiden ja toiveiden mukaisesti siten, että lapset ja aikuiset voivat osallistua toimintaan omien tarpeidensa mukaisesti tai tulla vain viettämään aikaa yhdessä toisten kanssa.

Avoimessa päiväkodissa järjestetään vapaamuotoista ja ohjattua toimintaa sekä lapsille että lasten vanhemmillem tai muille huoltajille/hoitajille. Avoimessa päiväkodissa painottuu sisätiloissa tapahtuva toiminta.

Avoimen päiväkodin toiminta on yleensä maksutonta. Avoimessa päiväkodissa voi olla myös maksullista toimintaa, esim. kerhoja.

Kunnallinen kerhotoiminta

Kunnallinen kerhotoiminta on säännöllistä ryhmämuotoista varhaiskasvatusta ensisijaisesti kotona oleville (2)3 - 5-vuotiaille lapsille. Kerhotoiminta sisältää varhaiskasvatuksen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen osat alueet tavoitteineen. Yksittäisessä kerhossa voidaan painottaa esimerkiksi leikkiä ja joidenkin taitoalueiden kehittymistä. Kerhot eivät pyri harrastustoiminnan tavoin tietyn erityisosaamisalueen, esimerkiksi liikunnan tai musiikin taitoalueen, kehittämiseen.

Kerhojen ohjaajilta edellytetään ammatillista koulutusta.

Kerhot toimivat enintään neljänä päivänä viikossa ja enintään kolme tuntia päivässä. Kerhoissa ei tarjota ateriaa, mutta toiminta-aikana voidaan syödä lapsen kotoa tuoma välipala.

Kerhotoimintaan haetaan ja lapselle myönnetään kerhopaikka yleensä toimintavuodeksi kerrallaan. Kerhotoiminta on maksullista, kukin kunta perii kerhomaksun määräämillään maksuperusteilla. Lasten kotihoidon tuella olevat ja yksityisen hoidon tuella kotona hoidetut lapset voivat osallistua kerhotoimintaan.

Asukas-/leikkipuisto

Asukas-/leikkipuisto on asuinalueen lasten ja lapsiperheiden avoin kohtaamispaikka, jossa lapset voivat leikkiä ja tavata muita lapsia turvallisissa olosuhteissa ja vanhemmilla on mahdollisuus luoda kontakteja muiden lapsiperheiden kanssa. Kukin asukas-/leikkipuisto muovaa toimintansa lähialueensa asukkaiden tarpeiden ja toiveiden mukaisesti siten, että lapset ja aikuiset voivat osallistua toimintaan omien tarpeidensa mukaisesti tai tulla vain viettämään aikaa yhdessä toisten kanssa. Asukaspuisto välittää tietoa kunnan ja muiden toimijoiden palveluista lapsiperheille.

Asukas-/leikkipuistojen tilat on suunniteltu sekä ulkona että sisätiloissa tapahtuvaan monimuotoiseen toimintaan. Helsingissä ja Espoossa alueen päiväkotien henkilöstö ja perhepäivähoitajat voivat tulla lapsiryhmänsä kanssa ulkoilemaan leikkipuiston pihalle.

Asukas-/leikkipuistossa järjestetään vapaamuotoista ja ohjattua toimintaa sekä lapsille että lasten vanhemmille tai muille huoltajille/hoitajille. Asukas- / leikkipuistoissa järjestetään toimintaa myös koululaisille ja muille alueen asukkaille. Koululaisten toiminta ei ole perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa.

Asukas-/leikkipuiston toiminta on yleensä maksutonta. Siellä voi olla myös maksullista toimintaa, esim. kerhoja.

Puistotätitoiminta

Puistotätitoiminta on ohjattua ja vapaata ulkoilua alle 1,5–5-vuotiaille lapsille toimintaa varten varatulla aidatulla leikkipuistoalueella. Kesäaikana toimintaan voi osallistua myös 6-vuotiaita lapsia.

Lapsi voi osallistua puistotätitoimintaan perheen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti 1-5 päivänä viikossa enintään 3,5 tuntia kerrallaan. Puistotätitoiminta on maksullista.

Toimintakeskus

Toimintakeskus tarjoaa elämyksellistä toimintaa lapsiperheille ja päivähoitoyksiköille. Toiminta on pääosin ohjattua lapsille ja aikuisille suunnattua toimintaa.

Toimintakeskuksessa järjestetään kerhotoimintaa lapsille sekä lapsille vanhemman tai muun huoltajan kanssa.

Tampereella toimintakeskuksessa painottui vuonna 2006 musiikki, taidekasvatus, teatteri-ilmaisu, kuvataide, nukketatteri ja mediakasvatus ja Oulussa ympäristökasvatus.

Moniammatillinen toiminta perheille

Moniammatillisessa toiminnassa perheille on keskeistä vanhemmuuden tukeminen ja vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen.

Avoimeen varhaiskasvatustoimintaan sisältyvää moniammatillista toimintaa perheille ovat muun muassa säännöllisesti kokoontuvat tietyille kohderyhmälle kohdennetut vertaisryhmät lapsille yhdessä vanhemman tai muun huoltajan kanssa. Toiminta järjestetään osittain yhteistyössä muiden sosiaali- ja terveyspalvelujen tai järjestöjen kanssa.

Ryhmämuotoinen toiminta voi olla suunnattu tietyille asiakasryhmälle, esimerkiksi ensisynnyttäneille vanhemmille ja heidän lapselleen tai sosiaalityön asiakasperheille.

Kunnan järjestämä avoin varhaiskasvatustoiminta asiakkaita ja suoritteet 2006

	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO
Maksuttomien avointen päiväkotien määrä yhteensä joulukuussa 2006	1	11	9				21
joissa kävijöitä keskimäärin päivässä vuoden 2006 aikana	28	327	391				249
Alle kouluikäiset	16	188	223				142
Koululaiset			12				12
Aikuiset	12	139	156				102
Maksullisten avointen päiväkotien määrä yhteensä joulukuussa 2006						7	7
joissa kävijöitä keskimäärin päivässä vuoden 2006 aikana						62	62
Alle kouluikäiset						62	62
Koululaiset					
Aikuiset							..
Maksullisten kerhotoimintaryhmien määrä yhteensä joulukuussa 2006	30	19	25		29	19	122
joista alle kouluikäisten kerhot	30	19	25		25	12	111
joista äiti-lapsi kerhot					4	7	11
Maksulliseen kerhotoimintaan valitut /osallistuvat yhteensä joulukuussa 2006	414	337	254		338	288	1 631
joista lasten kerhoissa	414	337	254		338	238	1 581
alle 3-vuotiaiden kerhot	104	84			222		410
3 vuotta täyttäneiden kerhot	310	253			116	238	917
joista äiti-lapsi kerhoissa (lasten määrää) kerhotoiminnan käyntikerrat vuoden aikana	35	21	11		..	50	50
	195	116	947		24	002	17
Avoimen varhaiskasvatustoiminnan yhteydessä järjestettyyn tilapäiseen päivähoitoon osallistuneiden määrä vuoden 2006 aikana			380				1 109
kokopäivähoidon päiviä		729					369
osapäivähoidon päiviä		360					360

Kunnan järjestämä avoin varhaiskasvatustoiminta asiakkaita ja suoritteet 2006

	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO
Maksuttomien leikkipuistojen ja asukaspuistojen määrä yhteensä joulukuussa 2006	71	13	3				87
joissa kävijöitä keskimäärin päivässä vuoden 2006 aikana	15 589	2 046	317				5 984
Alle kouluikäiset	12 396	919	165				4 493
Koululaiset		518	42				280
Lapsia samanaikaisesti keskimäärin päivässä	2 588						
Aikuiset (Helsinki km. samanaikaisesti)	605	609	110				441

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan ateriat vuoden 2006 aikana

kesäruokailu aterioiden määrä	174 427	71 759			1 359		247 545
kesäruokailu ruokailijoiden määrä					146		
koululaisten välipala, aterioiden määrä		39 022				8 164	
koululaisten välipala, ruokajoiden määrä	2 479						2 479

Perhekerhojen määrä joulukuussa 2006

osallistujien määrä yhteensä	74			4	7	21	106
josta lapsia	..			69		..	69
josta aikuisia				40		439	479
käyntikerrat vuoden aikana				29		..	29
					23 121	9 460	32 581

Kunnallinen puistotäitoiminta

toimintapaikkojen määrä				24			24
puistotäitoimintaan sijoitettujen lasten määrä				411			
käyntikerrat vuoden 2006 aikana				51 141			
joista alle 3-vuotiaiden				31 413			
joista 3 vuotta täyttäneiden				19 728			

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan henkilöstö eri tehtävissä toimintaan kohdistuvan työajan mukaan 31.12.2006

HELSINKI	100 %	75 %	50 %	25 %	Yhteensä kokoaik. muunn	Kelpoisuusvaatimus (§-viittaukset lakiin sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005)	Työn sisältö
Henkilöstö yhteensä	230	1	10	0	236		
josta							
LEIKKIPUISTOT	220				220		
sosiaaliohjaaja	23				23	soveltava korkeakoulututkinto/sos.terv.alan amk (6§)	tiiminvetäjän teht. ohjaus, var.tuen toiminnan suunn. ja kehittäminen sekä yhteistyö
vastaava ohjaaja	36				36	vähintään opistoasteinen koulutus (6§) sosionomi, lto	tiiminvetäjänä toimiminen puistoissa, joissa ei vielä sosiaaliohjaajaa, toiminnan ohjaus, asiakaspalvelu
ohjaaja	138				138	soveltava sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto (8§), esim. lastenhoitaja, lähihoitaja, nuorisohjaaja	toiminnan ohjaus, asiakaspalvelu, muu yhteistyö
leikkipuistoapulainen	23				23	ei varsinaista kelpoisuusvaatimusta	siivoustyöt, leikkiväl. kunnossapito, ohjaustyössä ja valvonnassa avust.
ESIMIEHET	10				10		
johtava leikkipuisto-ohjaaja	10				10	soveltava korkeakoulututk./väh. aiempi opistoast. (10§)	leikkipuistoalueen hallinnollinen esimiestehtävä
Työllistämisarvoin palkattu henkilöstö		23			17,3	ei edellytetä kelpoisuutta tehtäviin	Yleiset avustamistehtävät. Työllistettyjen työntekijöiden määrä ei ole mukana henkilöstön määrässä.
PÄIVÄHOIDON KERHOTOIMINTA JA AVOIN PÄIVÄKOTI							
	0	1	10	0	6		
lastentarhanopettaja			5		3	soveltava korkeakoulututk.tai amk (7§), lto, sosionomi	leikkitoiminnan kerhon ohjaaja
lastenhoitaja			5		3	soveltava sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto (8§), esim. lastenhoitaja, päivähoitaja, lähihoitaja tms.	leikkitoiminnan kerhon ohjaaja
lastenhoitaja		1			1		avoimen päiväkodin ohjaaja
josta							
ASUKASPUISTOT	39	1	1	0	40,3		
ohjaaja	36				36	soveltava sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto (8§), esim. lastenhoitaja, lähihoitaja, nuorisohjaaja	ohjaaja asukaspuistossa
päiväkotiapulainen	1				1	soveltava koulutus tai muu tehtävään soveltuva pätevyys, esim. päiväkotiapulainen, nimike poistetaan	avustavat tehtävät asukaspuistossa (uudelleen sijoitettu)
laitosapulainen	2		1		3	laitoshuoltaja tai riittävä kokemus	avustavat tehtävät asukaspuistossa. Tällöin ko.työpisteessä ei ole erikseen siivousta
koululaisten päiväkodinohjaaja		1			1	soveltava sosiaalialalle suuntaava sos.ja terv. alan AMK-tutkinto tai vastaava tutkinto, nimike poistetaan	Ohjaaja asukaspuistossa, (eläkeräätälöinti), toiminnan ohjaus, suunnittelu ja arviointi
ESIMIEHET	3		2		4		
vastaava ohjaaja	3		2		4	soveltava sosiaalialalle suuntaava sos.ja terv. alan AMK-tutkinto tai vastaava tutkinto (7§), esim. lto, sosionomi	asukaspuiston/asukaspuistojen esimiestehtävät, heistä 3 hallinnollista
AVOIMET PÄIVÄKODIT							
	22	0	5	0	22,0		
lastentarhanopettaja	10		2		11	soveltava korkeakoulututk.tai amk (7§), lto, sosionomi	Lastentarhanopettajan tehtävät avoimessa päiväkodissa, toiminnan ohjaus, suunnittelu ja arviointi, varhaiskasvatuksen asiantuntijuus
laitosapulainen	1		1		2	soveltava koulutus tai muu tehtävään soveltuva pätevyys, esim. laitoshuoltaja	avustavat tehtävät avoimessa päiväkodissa. Tällöin ko.työpisteessä ei ole erikseen siivousta
ryhmäperhepäivähoitaja	1				1	soveltava ammattitutkinto tai muu soveltuva koulutus (11§), esim.perhepäivähoitajan amm.tutkinto	tilapäisen päivähoidon hoito avoimessa päiväkodissa
lastenhoitaja	10		2		11	soveltava sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto (8§), esim. lastenhoitaja, päivähoitaja, lähihoitaja tms.	Lastenhoitaja avoimessa päiväkodissa toiminnan ohjaus, suunnittelu ja arviointi, hoidon ja huolenpidon asiantuntijuus
KERHOT							
	6	4	2	2	11		
lastenhoitaja	6	4	2	2	11	soveltava sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto (8§), esim. lastenhoitaja, päivähoitaja, lähihoitaja	Kerhotoiminnasta vastaaminen, toiminnan ohjaus, suunnittelu ja arviointi

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan henkilöstö eri tehtävissä toimintaan kohdistuvan työajan mukaan 31.12.2006

VANTAA	100 %	75 %	50 %	25 %	Yhteensä kokoaik. muunn	Kelpoisuusvaatimus (§-viittaukset lakiin sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005)	Työn sisältö
Henkilöstö yhteensä	27	7	10	2	38		
josta							
ASUKASPUISTOT	9				9		
lastentarhanopettaja	1				1	soveltuva korkeakoulututk.tai amk (7§), Ito, sosionomi	Vuorovaikutus lasten kanssa sekä vuorovaikutus ja yhteistyö aikuisasiakkaiden kanssa. Asiakkaiden ohjaus ja neuvonta. Asiakkaiden oman verkottumisen ohjaaminen ja tukeminen. Verkostotyön toteuttaminen eri sidosryhmien kanssa.
lastenhoitaja	3				3	soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto (8§), esim. lastenhoitaja, päivähoitaja, lähihoitaja	Lastentarhanopettaja / toiminnanohjaaja, jolla on vastaava koulutus vastaa asukaspuiston toiminnan suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista.
toiminnanohjaaja	4				4	soveltuva korkeakoulututk. tai amk (7§) sosionomi, Ito TAI sov. ammatill. perustutkinto (8§), esim. lähihoitaja, lastenhoitaja	
avustaja	1				1	ei varsinaista kelpoisuusvaatimusta	
AVOIMET PÄIVÄKODIT	18	3		1	21		
lastentarhanopettaja	6				6	soveltuva korkeakoulututk.tai amk (7§), Ito, sosionomi	Vuorovaikutus lasten kanssa sekä vuorovaikutus ja yhteistyö aikuisasiakkaiden kanssa. Asiakkaiden ohjaus ja neuvonta. Asiakkaiden oman verkottumisen ohjaaminen ja tukeminen. Verkostotyön toteuttaminen eri sidosryhmien kanssa.
lastenhoitaja	8	3		1,0	11	soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto (8§), esim. lastenhoitaja, päivähoitaja, lähihoitaja	Lastentarhanopettaja / toiminnanohjaaja, jolla on vastaava koulutus vastaa avoimen päiväkodin toiminnan suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista.
toiminnanohjaaja	3				3	soveltuva korkeakoulututk. tai amk (7§) sosionomi, Ito TAI sov. ammatill. perustutkinto (8§), esim. lähihoitaja, lastenhoitaja	
avustaja	1				1	ei varsinaista kelpoisuusvaatimusta	
KERHOT		4	10	1	8,3		
lastentarhanopettaja		1	5		3	soveltuva korkeakoulututk.tai amk (7§), Ito, sosionomi	Kerhotoiminnan ohjaaminen ja lasten kehityksen tukeminen
lastenhoitaja		3	5	1	5	soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto (8§), esim. lastenhoitaja, päivähoitaja, lähihoitaja	Kerhotoiminnan ohjaaminen ja lasten kehityksen tukeminen
TURKU							
Henkilöstö yhteensä	1	0	48	1	25		
josta							
PERHERYHMÄTOIMINTA	1			1	1		
lastentarhanopettaja	1			1,0	1	soveltuva korkeakoulututk.tai amk (7§), Ito, sosionomi	vastaa perheryhmien työn pedagogisesta suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista yhteistyössä sos.työn perhetyöntekijän kanssa
PUISTOTÄTITOIMINTA			48		24		
puistotäti			48		24	ei varsinaista kelpoisuusvaatimusta	toteuttavat ryhmässä tapahtuvaa ohjattua ja vapaata leikkitoimintaa alle kouluikäisille lapsille
TAMPERE							
Henkilöstö yhteensä	18	6	0	0	23		
josta							
Lastentarhanopettaja	9					soveltuva korkeakoulututk.tai amk (7§), Ito, sosionomi	toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaaminen tai ranskankielisen kerhon toiminnan suunnittelu ja toteutus
Lastenhoitaja	6					soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto (8§), esim. lastenhoitaja, päivähoitaja, lähihoitaja	toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen osallistuminen.
Lastenhoitaja	1	1					Kerho:Leikinohjaajan tehtävät, toisen työaika 25h/vko
Leikinohjaaja	1	5					Leikkitoiminnan kerhojen toiminnan ohjaaminen ja suunnittelu
Laitoshuoltaja	1					Laitoshuoltaja tai riittävä kokemus	Leikkitoimintakeskuksen siivouksesta huolehtiminen
Työllistämismäärärahat palkattu henkilöstö		1			0,8	ei edellytetä kelpoisuutta tehtäviin	Yleiset avustamistehtävät. Työllistettyjen työntekijöiden määrä ei ole mukana henkilöstön määrässä.
OULU							
Henkilöstö yhteensä	18	0	3	0	20		
josta							
AVOIN PÄIVÄKOTI JA KERHOT	18	0	3	0	20		
Lastentarhanopettaja	14				14	soveltuva korkeakoulututk.tai amk (7§), Ito, sosionomi	Vastaa suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista sekä hallinnon vaatimista tehtävistä.
Lastenhoitaja	4		2		5	soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto (8§), esim. lastenhoitaja, päivähoitaja, lähihoitaja	Osallistuu suunn. ja toteutukseen osaltaan
Laitosapulainen			1		1	ei varsinaista kelpoisuusvaatimusta	Avustaminen ja siivous

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kustannukset 2006 sekä päivähoiton asiakasmaksut

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Kustannukset yhteensä	10 113 409	3 984 461	1 220 659	680 241	597 762	657 055	17 253 587
1 Henkilöstömenot yhteensä	6 970 554	2 594 124	899 355	617 903	448 465	574 654	12 105 055
Palkkakustannukset	5 132 357	1 900 478	703 457	486 019	323 540	425 660	8 971 511
A virka- ja työsuhteiset	5 126 350	1 739 862	609 009	442 835	425 660	425 660	8 769 376
B sijaiskustannukset	6 007	57 164	16 446	15 435			95 052
Muut henkilöstömenot	1 838 197	578 262	195 898	131 884	124 925	127 494	2 996 660
Henkilöstömenojen osuus kokonaiskustannuksista %	68,9	65,1	73,7	90,8	75,0	87,5	70,2
2 Huoneistomenot yhteensä	1 821 804	678 251	267 945	44 183	94 332	34 168	2 940 683
Huoneistomenojen osuus kokonaiskustannuksista %	18,0	17,0	22,0	6,5	15,8	5,2	17,0
3 Muut menot	1 321 051	712 086	53 359	18 155	54 965	48 233	2 207 849
Materiaalit	191 646	75 832	23 260	4 465	43 694	9 234	348 131
Palvelut	478 323	280 005	19 146		0	7 850	785 324
D josta siivous-/laitoshuollon palvelut	128 589	192 113				7 850	328 552
E josta vuokratyön käyttö	83 376	11 767	5 326				100 469
Ateriapalvelut	491 754	175 050	2 254		11 271	5 734	686 063
F josta kesäruokailun kustannukset	169 883	171 627			6 489		347 999
Kesäruokailun osuus muista kust.%	12,9	24,1			11,8		
Kesäruokailun osuus kok.kust.%	1,7	4,3			1,1		
G josta koululaisten iltapäivätoiminnan ruokailut	316 318					5 734	322 052
H josta muut ateriapalvelut	5 553	3 423	2 254		4 782		16 012
Irtaimen korot ja poistot	74 928	28 021	8 699				111 648
Muut kulut	83 674	15 995		3 639		4 996	108 304
Muiden menojen osuus kokonaiskustannuksista %	13,1	17,9	4,4	3,0	9,2	7,3	54,9
5 Avoimen varhaiskasvatus- toiminnan asiakasmaksutulot	801 050	86 171	33 706	96 439	74 928	54 522	1 146 816
Tulojen osuus kokonaiskustannuksista %	7,9	2,2	2,8	15,6	12,5	8,3	49,3

Avointa varhaiskasvatustoimintaa selvittäneen työryhmän jäsenet

Puheenjohtaja

Tuulikki Pyykkö

tilaaja-asiantuntija
Oulun sosiaali- ja terveystoimi
Kirkkokatu 18 A, PL 37
90015 Oulun kaupunki
Puh. 044 - 703 5314
E-Mail: etunimi.sukunimi@ouka.fi

Jäsenet

Raila Tiainen-Ala-Maunus

Helsingin sosiaalivirasto
Kehittämiskonsultti
Lapsiperheiden palvelujen vastuualue
Toiminnan ja johtamisen tukiyksikkö
Toinen Linja 4 A, PL 7444
00099 Helsingin kaupunki
Puh. 09 - 310 56 200, 050 - 542 7511
E-Mail: etunimi.sukunimi@hel.fi

Ari Kuhmonen

Espoon sosiaali- ja terveystoimi
vs. päivähoidon asiantuntija
Espoonlahden päivähoitopalvelut
PL 2400
02070 Espoon kaupunki
Puh. 09 - 8164 5483
E-Mail: etunimi.sukunimi@espoo.fi

Ulla Packalen

Vantaan sosiaali- ja terveystoimi
päivähoidon suunnittelija
Tikkurilan päivähoitopalvelut
Kielotie 7 A
01300 Vantaa
Puh. 09 - 8392 3374
E-Mail: etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Pia Jokinen

Turun kaupungin sosiaalikeskus
palvelualuepäällikkö
Koulukatu 12, PL 364
20101 Turku
puh. 02 - 262 6454, 050 - 313 2243
E-Mail: etunimi.sukunimi@turku.fi

Tuire Korhonen

vs. palvelualuepäällikkö
Turun kaupungin sosiaalikeskus
Munsterinkatu 3, PL 364
20101 Turku
Puh. 02 - 262 5792
E-Mail: etunimi.sukunimi@turku.fi

Liisa Tiura

suunnittelija
Tampereen kaupunki Hyvinvointipalvelut
Päivähoito
PL 487, 33201 Tampere
P. 040 - 801 6083
E-Mail: etunimi.sukunimi@tampere.fi

Työryhmän sihteeri

Anne Peltonen
tutkijasihteeri, suunnittelija
Vuolatie 3a
01650 Vantaa
Puh. 09 - 852 1325, 050 - 506 5613
E-Mail: etunimi.sukunimi@pp1.inet.fi
etunimi.sukunimi@vantaa.fi